

ARBEIDET FOR ET NORSK FREDSDEPARTEMENT

En kort oversikt pr. juni 2018

Grunnlag for utredning

INNHOLDSFORTEGNELSE

Henstilling til å utnevne en kommisjon for å forberede etablering av et fredsdepartement / en fredsminister-stilling.	
Aldri før har så mange mennesker vært på flukt:	5
Vi trenger et Fredsdepartement: å forankre fredsarbeide sentralt	7
Møte i Utenriksdepartementet.....	7
Korrespondanse med Statsministerens kontor.....	8
Korrespondanse med Forsvarsdepartementet	11
NORGE TRENGER ET EGET DEPARTEMENT FOR FRED OG FREDSKULTUR (9.5.2017)	15
1. INNLEDNING.....	15
2. DEBATTEN OM FREDSDEPARTEMENT I NORGE	15
a- Arbeid med saken i IKFF - WILPF Norge	15
b- Debatten i Norge – eget departement eller sektorintegring.....	16
c- Argumenter mot et fredsdepartement	16
d- IKFFs argumenter for et eget departement	16
e- Tidligere uttalelser ved IKFF	19
d- Oppgaver for et framtidig norsk Fredsdepartement	19
3. HVA KAN VI GJØRE.....	20
4. FN'S ARBEID MED FREDSKULTUR	21
a- Begrepet fredskultur	21
b- Definisjon av fredskultur	21
c- FN's tiår for fred	22
d- FN-paktens mål	22
e- Menneskelig sikkerhet	23
f- Krig mot terror	23
g- Høynivåforum for Fredskultur.....	24
h- Rett til fred.....	24
i- Bærekraftsmålene – særlig mål 16 og mål 4.7	24
j- Fredsundervisning.....	25
k- Offisiell interesse for fredskultur i Norge må økes.....	25
5. OVERSIKT OVER ARBEID MED FREDSDEPARTEMENT I ANDRE LAND	26
Eksempel på leserinnlegg.....	27
Eksempel på fredsdepartements-saken i media	28
Fredsnasjonen Norge trenger et Fredsdepartement!	
Artikkel i Norges Fredslag sitt blad <i>Fredsviljen</i> i okt. 2016.....	31
Opplysningsarbeid for fred	
Som fredsminister vil jeg.....	33
Innspill til Fredsdepartement	34
Pop-up Fredsdepartement.....	36
Appell	36

Paroler	36
Løpeseddel	37
Om Internasjonal kvinneliga for fred og frihet.....	38

HENSTILLING TIL Å UTNEVNE EN KOMMISSJON FOR Å FORBEREDE ETABLERING AV ET FREDSDEPARTEMENT / EN FREDSMINISTER-STILLING.

Bakgrunn

Aldri før har så mange mennesker vært på flukt:

Det er beregnet at 24,2 millioner ble fordrevet av konflikter og naturkatastrofer i 2016. Krig, konflikt, forfølgelse og alvorlige brudd på menneskerettighetene er hovedårsakene til at mennesker flykter fra hjemmene sine. Hvis en vil minke antallet flyktninger, krever det politiske løsninger.¹

Samtidig har, paradoksalt nok, de globale utgifter til våpen økt og er nå mer enn 10 ganger større enn den samlede bistanden.

I en verden fylt med krigsskoler, flybaser, marinebaser, angrepsdroner, atomvåpen, ubåter og våpeneksporterende industri, er det en enorm økonomisk og politisk makt knyttet til det som har kommet for å bli kalt det militær-industrielle kompleks, som USAs president Eisenhower advarte mot allerede i 1961: *Krig virker som en naturlig fortsettelse av politikken når det knyttes slike enorme ressurser til planlegging av fremtidig kriger og utvikling av nye våpensystemer.*

Ikke en gang én promille av de globale utgiftene til våpen vies til teori og praksis for å utvikle nye verktøy for fredsbygging. Det handler om fredsforskning, sivile fredskorps og enkeltstående fredsaktivister som er involvert i forebyggings- og meklingsoppdrag. Når bruk av så minimale ressurser til fredsbygging har gode resultater i mange deler av verden, når så få klarer å forebygge og begrense konflikter med ikke-voldelige midler, så krever det lite fantasi å forestille seg hvor stor innflytelse systematiske investeringer i ikkevold kan få, for å skape en bedre verden.

Den militære "løsnings"-logikken er representert ved "forsvars"departementer og krigsdepartementer i nesten alle av FNs 194 medlemsland. Det er på høy tid at artikkel 2 i FN-charteret, som krever at hvert medlemsland skal løse konflikter uten vold, blir omgjort til praktisk handling. Norge kunne bidra til dette ved å være en av de første nasjonene til å etablere et Fredsdepartement. Departementet (eller direktoratet) ville ha oppgaven med systematisk å samle inn og gjøre all den kunnskap og erfaring som eksisterer i dag angående alternativer til bruk av militær makt tilgjengelig, og å proaktivt legge dette fram i aktuelle sammenhenger. Et norsk Fredsdepartement vil også kunne gi viktige bidrag i form av mekling og meklingsstrening. Å tilby en plattform - for utveksling av erfaringer og idéer - for ulike aktører for fred rundt om i verden, kan også inngå i mandatet til et Fredsdepartement.

En utredning bør nå gjennomføres for å utvikle et forslag og forberede etablering av et norsk Fredsdepartement.

Dette heftet oppsummerer den nyere historien om det brede arbeidet for et Fredsdepartement, med utgangspunkt i innledningen om Fredsdepartement på IKFF-landsmøtet 2017 ved Ingeborg Breines og Margrethe K. Tingstad.

28.05.2018 Susanne Urban
– styremedlem IKFF-Bergen
redaktør for denne oppsummeringen

---

¹ www.fn.no/Tema/Flyktninger

VI TRENGER ET FREDSDEPARTEMENT!

Målet er å forankre fredsarbeide der det hører hjemme – sentralt, hvor politiske avgjørelser blir tatt.

Grunnlag: Fredsdepartementet skal arbeide ut fra et nytt og bærekraftig sikkerhetsbegrep, som ikke handler primært om nasjonalstater, men som ser mennesker, utvikling og vårt felles miljø i sammenheng.

Arbeidsoppgaver:

- **Fredsutdanning:** Metoder for ikkevoldelig konfliktløsning i skole og på universiteter.
- **Omdisponering** av ressurser fra militarisme til fred, miljø og utvikling.
- **Rådgivning** til politiske beslutningstakere.
- **Nedrustning:** styrke FNs internasjonale arbeid for en fredskultur
- **Utredning** av ikkevoldelige metoder for konflikthåndtering, på alle nivåer, også i krig.
- **Forebygging** av krig.
- **Fremme overgangen** fra en krigsbasert økonomi til en fredsbasert økonomi.

I Norge ble verdens første miljøverndepartement opprettet i 1972. Dette har styrket arbeidet for å ivareta miljøinteresser, som ofte er truet av andre samfunnsinteresser. Fredsdepartement finnes nå i flere land, blant annet Costa Rica og Nepal. I USA jobber nettverket The Peace Alliance for å opprette et fredsdepartement. Det finnes også en global bevegelse for fredsdepartement, Global Alliance for Ministries and Infrastructures for Peace.

Å FORANKRE FREDSARBEIDE SENTRALT, DER POLITISKE BESLUTNINGER BLIR TATT: PÅ DEPARTEMENTSNIVÅ

• MØTE i Utenriksdepartementet UD om Fredsdepartement, 5.4.2018

Til stede: UD's seksjon for Fred og Forsoning: seksjonsleder Vegard Brynildsen, senior rådgiver Elisabeth Slåttum

IKFF: Eva Lillefosse, Ingrid Eide, Liss Schanke – leder av WILPF-Norway

Bakgrunn for møtet

• **Møte i Forsvarsdepartementet 08.01.2015, etter initiativ fra IKFF Bergen v. bl.a. Eva Lillefosse.** Forsvarsdepartementet henviste IKFF til **statsministerens kontor**. IKFF-Bergen ba statsministeren om et møte i brev av 21.06.2017.

• **Mailsvar fra statsministerens kontor 13.10.2017:** "Vi ber dere om å henvende dere til UD som rett faginstans.

IKFF henvendte seg til UD 24.10.2017 og møtet 5.4.2018 er et resultat av dette.

KORRESPONDANSE MED STATSMINISTERENS KONTOR

Telenor E-post :: Henvendelse til Statsministerens kontor

Side 1 av 2

The screenshot shows a Telenor email interface. At the top, it says 'Telenor e-post' and 'lilleeva@online.no | Logg ut'. Below this, there are buttons for 'Tilbake', 'Svar', 'Svar alle', 'Videresending', and 'Slett'. A 'Skriv ny e-post' button is on the left, and a 'Mer' button is below it. On the right, it says 'Melding 1 av 4229' and '13.10.2017'. The email subject is 'Henvendelse til Statsministerens kon...'. The sender is 'Fra: Moløkken, Lene' and the recipient is 'Til: lilleeva@online.no'. The date is 'Dato: 1 dag 13:42'. The body of the email says: 'Jeg viser til henvendelse datert 9. oktober. Vi ber dere ta kontakt med Utenriksdepartementet som rette fagdepartement.' Below the email body, there is a contact card for 'Statsministerens kontor' with the name 'Lene Moløkken', title 'seniorrådgiver', and contact information: 'Telefon: 22 24 40 11 Mobil: 402 14 883', 'lem@smk.dep.no', 'Postboks 8001 Dep, 0030 Oslo', 'Kontor: Glacisgata 1', and 'www.regjeringen.no/smk'. On the left side of the interface, there are links for 'E-post', 'Innboks (2485)', 'Kladd', 'Sendt', 'Slettet', 'Seri', 'Unwanted (26)', 'Adressebok', 'Innstillinger', '99% brukt av totalt 2048MB', and 'Bestill mer lagringsplass'.

09.10.2017.

Til statsministerens kontor ved rådgiver Gunn Silseth Gautvik.

Internasjonal Kvinneliga for Fred og Frihet/WILPF Norge ønsker å takke for tilbakemeldingen fra Statsministerens kontor. Det syntes vi var hyggelig. Vi skulle svært gjerne ønske å få treffe Statsministeren. Jeg informerte i siste samtale med dere at jeg skulle på styremøte i Oslo fra 20. til 22.oktober 2017, og var tilgjengelig da. Dersom Statsministeren får en mulighet til å møte Internasjonal Kvinneliga for Fred og Frihet på et annet tidspunkt, eller et kort møte i forbindelse hvor Statsministeren samtidig har annet gjøremål ville vi satt stor pris på dette.

Vi brenner veldig for at Norge også skal få sitt eget Fredsdepartement.

Håper på positivt svar.

Med vennlig hilsen

for Internasjonal Kvinneliga for Fred og Frihet - Bergen.

Eva Lillefosse

Statsminister Erna Solberg
Postboks 8001 Dep.
0030 Oslo

Bergen, 21.juni.2017.

avd. BERGEN

Postadresse
v/ S. Urban
Strandkaaien 6
5013 Bergen

Bankkonto
1254.05.93807

Styre Bergen v/
Susanne Urban
susanne@urbanrabbe.no
tel: +47 55 56 00 96

Åse Møller-Hansen
frederveien@gmail.com

ikff@ikff.no

www.ikff.no

IKFF er tilsluttet:
FN-sambandet
Norges Fredsråd
ForUM
FOKUS
Norway Social Forum
ICBUW

WILPF

Genève:
info@WILPF.ch
New York:
WILPFun@igc.org

www.WILPF.int.ch
www.peacewomen.org
www.reachingcriticalwill.org

Fredsdepartement

Vi ønsker med dette å be om et møte med Statsministeren om etablering av fredsdepartement på vegne av Internasjonal Kvinneliga for Fred og Frihet/WILPF Norge.

Statens viktigste oppgave er å sørge for at innbyggerne er trygge. For at folk skal være trygge, er fred essensielt. Fred bygges gjennom møysommelig langtidsarbeid. Slik regjeringens fredsarbeid foregår nå, sorterer det under en rekke departementer og direktorater. Nå trenger vi et *fredsdepartement*.

Norge var det første landet i verden som opprettet et Miljøverndepartement og et Barneombud, noe mange land senere har tatt etter. Internasjonal kvinneliga for fred og frihet tror et *fredsdepartement* kan bli et godt styringsredskap for Norges fredsarbeid. Vi har utarbeidet informasjonsmaterieil for å synliggjøre fordelene ved et *fredsdepartement*. Vi ønsker å overlevere materiellet til Statsministeren personlig og ber derfor om å få møte deg, før valget i høst.

Da vi så gjennom noen av dine uttalelser fra den siste tiden, tenkte vi på fredsarbeid mellom annet da vi leste disse oppslagene:

- *Jeg har denne uken fortsatt arbeidet med å bruke Bærekraftsballen for å løfte FNs bærekraftsmål. Norway Cup og Dana Cup skal bruke den og det arrangeres globalgoals cup for jenter.*
- *Verden trenger ikke nye konflikter i Midtøsten. Hvis vi ikke klarer å skape utvikling både i Nord-Afrika og i Afrika sør for Sahara, vil dette bli en av de største utfordringene for Europa*
- *Jeg synes vi har godt av nærhet mellom politikere og (fremtidige) velgere. Hvis vi ikke kan ha det, så vokser avstanden mellom oss.*
- *Da jeg var ung var det få som tenkte at det var like naturlig at homofile giftet seg som at heterofile gjør det. Vi er kommet langt siden den gangen, men ikke alle tør leve like åpent. Derfor stiller jeg opp i denne kampanjen i forbindelse med årets Pride. Jeg håper du vil gå, enten det er for deg selv, sammen med noen, eller for noen andre.*
- *Regjeringen har innført aktivitetsplikt for alle sosialhjelpsmottagere under 30 år. Det gjør vi fordi vi mener at å stille krav er å bry seg og å ha tro på folk. Vi kan ikke gi opp unge mennesker som har falt utenfor arbeidslivet.*
- *Ramadan mubarak! Ønsker alle en god og fredfull ramadan.*

Vi mener at et eget *fredsdepartement* kan hjelpe Norge til å utvikle en bedre utenrikspolitikk. Tror Statsministeren et norsk *fredsdepartement* vil kunne fremme utviklingen av en fredskultur og styrke humanisme i bred forstand? Kan et *fredsdepartement* redusere menneskelige, økonomiske og miljømessige kostnader knyttet til internasjonale konflikter, krig og terror?

I januar 2015 var Internasjonal Kvinneliga for Fred og Frihet (IKFF) i møte med Forsvarsdepartementet ved Statssekretær Øystein Bø. Det ble en god dialog. Vi håper du også finner tid til å møte oss.

Vi ser fram til å høre fra deg.

Med vennlig hilsen

IKFF-Bergen v/

Eva Lillefosse og

Susanne Urban

Kontaktperson:

Eva Lillefosse
Ingebriksdalen 34
5360 Kolltveit
E-post: lilleeva@online.no
Telefon: 97673130

Kopi til IKFF/Wilpf-Norge v/ lederne Liss Schanke, Bitte Vatvedt og Kari Nes.

KORRESPONDANSE MED FORSVARSDEPARTEMENTET

DET KONGELIGE
FORSVARSDEPARTEMENT

Statssekretæren

IKFF Internasjonal Kvinneliga for Fred og Frihet
Avd. Bergen
v/ S. Urban
Strandkaaien 6
5013 Bergen

Tidl. ref.
Brev av 5. februar 2015

Vår ref.
2011/02521-8/FD II 3/KEE/003

Dato **03 MAR 2015**

OPPFØLGING ETTER MØTE 8. JANUAR 2015

Hjertelig takk for deres brev av 5. februar d.å.. Jeg setter også stor pris på at dere tok tid til å møte med meg her i departementet 8. januar. Det var et hyggelig og nyttig møte.

Jeg kan bekrefte at jeg har mottatt underskriftene fremsendt i januar. Tusen takk for dette.

I tillegg kan jeg informere om at de andre til stede på møtet 8. januar var: kommandør Christian Harstad, rådgiver Iver Gabrielsen og rådgiver Marita Hundershagen.

Til slutt vil jeg ønske dere lykke til i det videre arbeidet.

Med hilsen

Øystein Bø

DET KONGELIGE
FORSVARSDEPARTEMENT

Statssekretæren

Internasjonal Kvinneliga for Fred og Frihet, avdeling Bergen
v/S. Urban
Cort Piil-Smauet 6
5005 Bergen

Tidl. ref.

Vår ref.
2011/02521-5/FD II-2/IGA/003

Dato 23 JAN 2015

Jeg ønsker å takke Internasjonal Kvinneliga for Fred og Frihet (IKFF) for et godt møte torsdag 8. januar 2015. En god dialog mellom Forsvarsdepartementet og representanter fra fredsbevegelsen er viktig og uten tvil en styrke for begge parter. Vi har den samme grunnleggende målsetningen om å bidra til fred og sikkerhet og diskusjonene viste at vi er enige på mange områder. Fra vårt ståsted er militærmakt i kombinasjon med diplomatiske, økonomiske, juridiske og ideologiske virkemidler noen ganger nødvendig, slik vi har sett i innsatsen for å stoppe ISILs brutale fremferd i Irak. Jeg ønsker dere lykke til i det videre arbeidet.

Med hilsen

Øystein Bø

Postadresse: Postboks 8126 Dep, 0032 Oslo
Besøksadresse: Glacisgata 1 • Telefon: 23 09 60 02 • Telefaks: 23 09 60 50
Org.nr.: 972 417 823

Bergen, 06.01.2015

**TIL MØTE MED FORSVARSDEPARTEMENTET V/ STATSSEKRETÆR
ØYSTEIN BØ, TO.08.01.2015**

avd. BERGEN

Postadresse
v/ S. Urban
Strandkaien 6
5013 Bergen

Telefax
+47 55 36 66 01 / ikff

Bankkonto
1254.05.93807

Styre Bergen v/
Susanne Urban
susanne@urbanrabbe.no
tel: +47 55 56 00 96

ikff@ikff.no

www.ikff.no

IKFF er tilsluttet:
FN-sambandet
Norges Fredsråd
ForUM
FOKUS
Norway Social Forum

WILPF

Genève:
info@WILPF.ch
New York:
WILPFun@igc.org

www.WILPF.int.ch
www.peacewomen.org
www.reachingcriticalwill.org

En liten innledning om IKFF:

IKFFer en norsk avdeling av WOMENS INTERNATIONAL LEAGUE FOR PEACE & FREEDOM. Vår organisasjon fyller 100 år i 2015 og har kontorer i Geneve og New York med ca 12000 medlemmer i 40 land. I Norge har vi sekretariat i Oslo og avdelinger i Sandnes/ Stavanger, Bergen og Hamar. Vi arbeider for en omprioritering av ressurser fra militarisme til fred, miljø og utvikling. Vi henvender oss til politikere og beslutningstakere lokalt, nasjonalt og internasjonalt.

1. Underskriftskampanjen vår "INGEN NORSK KRIGSDELTAGELSE, verken mot IS eller Putin-Russland i Ukraina" ble startet av vår avd. i Bergen. Vi ber om at den norske regjering bidrar med nødhjelp og eksperter i dialogskaping og fredsbygging, men ikke med militær innsats. Vi mener at krig aldri er en løsning. Våpenmakt går først og fremst utover sivilbefolkningen. Oberstløytnant Tormod Heier, forsker ved Forsvarets Stabsskole, sier: "Den beste løsningen er å få IS til å fremstå som en samlet politisk enhet som en kan starte politisk dialog med".

Hva er grunnen til at forsvarsministeren ikke stoler på militær ekspertise?

2. Vi ønsker etablering av et Fredsdepartement. Norge som deler ut Nobels Fredspris kunne vært et foregangsland med et Fredsdepartement. Mange land ville tatt etter, noe som globalt ville vært forebyggende mot å starte krig. Fredsdepartement vil fremme en fredskultur, som tar avstand fra fra vold og motiverer oss til å bli et fredelig medlem av verdenssamfunnet basert på gjensidig forståelse, samarbeid og ikke -vold. Pr i dag er det Costa Rica, Nepal og Solomonøyene i Stillehavet som har fredsdepartement.

Hvordan ser forsvarsdepartementet på arbeidet for et fredsdepartement?

3. Fredsbygging er underfinansiert i forhold til kriging.

Forsvarsdepartementet mottar over 43 milliarder i innværende år, alle frivillige fredsorganisasjoner til sammen mottar ca. 4 millioner i støtte totalt. Det er 0,1 promille. Også forsvaret etterlyser mer offentlig debatt om norsk krigføring utenfor landegrensene. Vi arbeider frivillig uten betaling. Uten midler det er vanskelig for fredsbevegelsen å arbeide profesjonelt.

Ville det vært i forsvarsdepartementets interesse å øke bevilgningene til sivilt fredsarbeide, som i dag går på sparebluss? Er det realisme i å be om en omdisponering av 1% av forsvarsbudsjettet til sivile fredsorganisasjoner?

For å spørre som Malala Yousafzai: Hvordan kan det ha seg at de landene som vi kaller sterke er så flinke til å skape krig men så dårlige til å skape fred? Hvordan kan det ha seg at det er så enkelt å gi bort våpen, men så vanskelig å gi bort bøker? Hvordan kan det ha seg at det er så enkelt å bygge stridsvogner men så vanskelig å bygge skoler?

Mvh IKFF, avd Bergen

Eva Lillefosse
Eva Lillefosse <lilleeva@online.no>

KOPI til: IKFF.no og til Bestemødre for Fred v/ Trine Eklund

Trine Eklund

NORGE TRENGER ET EGET DEPARTEMENT FOR FRED OG FREDSKULTUR

Utdrag fra dokumenter til IKFF sitt landsmøte 09.05.2017

Forfattet av IKFF-leder **Margrethe Tingstad** – EU-rådgiver for Norsk Institutt for naturforskning og **Ingeborg Breines** – co-president IPB (International Peace Bureau), senior-rådgiver til det permanente sekretariatet av *The World Summit of Nobel Peace Laureates*; Direktør av UNESCOs Women and the Culture of Peace Program.

1. INNLEDNING
2. DEBATTEN OM FREDSDEPARTEMENT I NORGE
  - a- Arbeid med saken i IKFF - WILPF Norge
  - b- Debatten i Norge – eget departement eller sektorintegrasjon
  - c- Argumenter mot et Fredsdepartement
  - d- IKFFs argumenter for et eget departement:
Synlighet; Fokus på fredskultur, undervisning og langsiktig arbeid; Behov for en overordnet struktur og forankring; Erfaring fra miljøpolitikk; Politisk prioritering nasjonalt og internasjonalt; Endringer i norsk politikk; Økonomiske aspekter
  - e- Tidligere uttalelser ved IKFF
  - f- Oppgaver for et framtidig norsk Fredsdepartement
3. HVA KAN VI GJØRE
4. FN'S ARBEID MED FREDSKULTUR
  - a- Begrepet fredskultur
  - b- Definisjon av fredskultur
  - c- FNs tiår for fred
  - d- FN-paktens mål
  - e- Menneskelig sikkerhet
  - f- Krig mot terror
  - g- Høynivåforum for Fredskultur
  - h- Rett til fred
  - i- Bærekraftsmålene – særlig mål 16 og mål 4.7
  - j- Fredsundervisning
  - k- Offisiell interesse for fredskultur i Norge må økes
5. OVERSIKT OVER ARBEID MED FREDSDEPARTEMENT I ANDRE LAND

1. INNLEDNING

Det er viktig for IKFF-WILPF Norge og resten av fredsbevegelsen å konkretisere vår visjon for fred, å formulere hva vi er for – ikke bare hva vi er mot. Fredsdepartement er et viktig ledd i det arbeidet. Det er et godt begrep som skaper refleksjon og diskusjon.

Mange medlemmer og flere lokallag har vært opptatt av arbeidet med Fredsdepartement, blant annet Bergen. Landsmøtet 2017 hadde

innledning om Fredsdepartement fra Kirsten Margrethe Tingstad og Ingeborg Breines.

2. DEBATTEN OM FREDSDEPARTEMENT I NORGE

a- Arbeid med saken i IKFF - WILPF Norge

IKFF Norge har i flere omganger stilt spørsmål ved om Norges rolle som fredsbygger ivaretas innenfor eksisterende departementsstruktur, og om et Fredsdepartement er veien å gå for at en langsiktig politikk for fredskultur og ikke-militær konfliktløsning skal få gjenklang i re-

gjeringsapparatet.

Forslaget ble første gang fremmet av avdelingene i Sandnes og Stavanger på landsmøtet i 1983. Johanne Skog Gripsrud var en sterk talskvinne for saken. Senere ble arbeidet tatt opp i 2007-2010, litt i samarbeid med Fredslaget, men interessen for å arbeide systematisk med dette var ikke stor nok blant medlemmene. Undertegnede holdt en rekke innlegg og deltok i diskusjoner i ulike sammenhenger, både innen fredsbevegelsen og utenfor.

Samlet sett hadde prosjektet denne gangen for lite tilgjengelige ressurser og oppslutning i forhold til en ambisjon om et nytt departement.

b- Debatten i Norge – eget departement eller sektorintegring

«Ikke så lenge jeg lever skal det være et Fredsdepartement», uttalte Torvald Stoltenberg for mange år siden da medlemmer av IKFF henvendte seg til ham med ideen om et Fredsdepartement. Hans begrunnelse for motstanden til idéen var at «fred» skulle være en del av alle relevante departement (sektorintegring). Sektoransvarsprinsippet dreier seg først og fremst om å plassere hensyn til et politisk område i "hjertet" av beslutningsprosesser i den enkelte sektor – altså skulle ifølge Stoltenbergs resonnement fredsarbeid inngå i alle sektorer som fatter beslutninger som har konsekvenser for fred, menneskerettigheter, ikkevold og (menneskelig) sikkerhet mm.

Offentlig fredspolitik i Norge (dersom vi regner med et utvidet fredsbegrep) er organisert innenfor

- a. Forsvarsdepartementet – som har nasjonal sikkerhet som øverste mål
- b. Utenriksdepartementet (U.D.) – hvis oppgave er å arbeide for Norges interesser internasjonalt, sikre vår frihet, trygghet og velstand.
Ressursene i U.D. er i forhold til konflikt i stor grad bundet opp mot krisehåndtering
- c. Barne- og likestillingsdepartementet; som bl.a. arbeider med integrering, og

mot etnisk diskriminering og vold i nære relasjoner

- d. Justisdepartementet; ivaretar flyktingers beskyttelse nær konfliktområder, etc.
- e. Utdanningsdepartementet (i liten grad – om noe)
- f. (Bistandsdepartementet, ikke lenger i Norge) – men egen utviklingsminister, siden 2018

c- Argumenter mot et Fredsdepartement

I våre diskusjoner i forrige prosjektperiode var det en rekke innvendinger mot et nytt departement for fred, både fra fredsforskere og politikere.

Ett av hovedargumentene mot var at fredssaken ville svekkes. Man så for seg at fredsforskere og andre med utdanning innen freds- og konfliktstudier, ville forlate sine jobber for frivillige og eller andre organisasjoner med det resultat at de bli byråkratisert og tatt som gisler inn i et liksom-departement uten makt. Jeg velger å tro at et departement med en egen minister dersom vi først kom så langt, uansett ville ha medført at et alternativ til dagens militære freds- og sikkerhetspolitikk ville måtte fått større oppmerksomhet.

d- IKFFs argumenter for et eget departement

Synlighet

Argumentet fra vår (IKFFs) side har vært at dersom freds- og fredskulturbygging skulle bli synlig nok til å bli vektlagt politisk ved siden av militært forsvar og militær «sikkerhetspolitikk», måtte det ha et eget departement, en egen statsråd, og ikke minst, et eget budsjett. Både politiske og institusjonelle tilnærminger til freds- og sikkerhetsarbeid endrer seg over tid, men fredspolitik har i de fleste land ikke blitt en del av offentlig og politisk dagsorden på linje med forsvars- og sikkerhetspolitikk. Som politisk område, kan en trygt si, at fredsarbeid har stått på siden av alle etablerte samfunnssektorer.

Fokus på fredskultur, undervisning og langsiktig arbeid

Norge har vært dypt involvert i, og hatt strategier for fredsoperasjoner i konfliktsoner, fredsforhandlinger i eksisterende konflikter, og har deltatt i en rekke intervensjoner hvor alibiet har vært å skape fred. Imidlertid har fredskultur, dialog, fredsundervisning og langsiktig arbeid med de grunnleggende årsaker til krig og konflikt ikke hatt noen stødig kurs eller prioritet.

Behov for en overordnet struktur og forankring

Globalisering har endret mye ved det politiske klimaet, og grensene mellom innenriks og utenriks politikk viskes mer og mer ut. Dagens offentlige strukturer svarer kanskje ikke optimalt på alle utfordringene. Det er ingen overordnet struktur i Norge som har fredsbygging som spesifikt mål.

IKFF har hele tiden ment at Norges fredsengasjement ikke hadde tilstrekkelig forankring i statsapparatet og enda mindre politisk resonans i partiene som er representert i storting og regjering. Vi har savnet et strategisk politikk og en politisk strategi for fredskultur.

Vold er et økende problem og tar mange former. Utfordringen er å redusere alle former for vold og sette arbeidet i sammenheng med bygging av fredskultur nasjonalt og internasjonalt.

Erfaring fra miljøpolitikk

Det var fristende å trekke en del paralleller med utviklingen av miljø som politikkområde, og i forrige omgang med sondering rundt opprettelse av et Fredsdepartement brukte vi referanser fra arbeidet for opprettelsen av miljødepartementet på 70-tallet. Også miljø og miljøvern ble tidligere sett på som et felt på siden av andre politikfelt før det ble klart at miljøutfordringer var allmenne, presserende og internasjonale. (Ideen om et departement for miljø ble først grundig latterliggjort i en del politiske sirkler). Det ble også etter hvert klart at internasjonale miljøproblemer måtte ses i sammenheng med fordeling av ressurser globalt. (Verdenskommisjonen 1987:18)

Igjen er det en parallell til begrepet "bærekraftig utvikling" og miljø som politisk felt: FN har nå definert et eget bærekrafts-mål nr. 16, som vedrører fred. Her skal det arbeides mot en utvikling som *"imøtekommer dagens behov uten å ødelegge mulighetene for kommende generasjoner å få dekket sine behov"*. Her er både det økonomiske, sosiale og det økologiske aspektet høyst relevant når vi ser negative effekter av våpen-utvikling, -testing og -bruk.

Integrering av arbeid for en fredskultur avhenger av samspillet mellom (sivil)samfunnet og det politiske beslutningssystemet. Departementer er i Norge helt avgjørende styringsorganer, så det kan antas at endringer og innretninger på departementsnivå ville engasjere både samfunnsbaserte aktører som frivillige organisasjoner og politiske partier. Spørsmålet vi og andre stilte var: Hvordan og i hvor stor grad vil et sektordepartement for fredskultur øke vektlegging av et ikke militært fredsarbeid og sørge for at dette blir en større del av en nasjonal politikk-utforming?

Integrasjon av fredskultur må også ses i sammenheng med politikktutforming og ansvar for oppfølging av politiske vedtak og ikke bare knyttes til formelle strukturer.

I forbindelse med en del utredninger om sektorintegrasjon innen miljøfeltet, finnes det forskning som tilsier at et sektordepartements reelle politiske betydning betinges av et verdimeisig og kulturelt skifte. (Wilkinson, David, 1997: Environmental politics 6)

Det var en stor mobilisering av sivilsamfunnet forut for den politiske viljen og interessen for å opprette et eget departement for miljø(vern). Det er lett å tenke at det var bredde-mobilisering og en sterk miljøbevegelse, samtidig med at miljøeffekter av inngrep meldte seg sterkt, som førte til den politiske viljen til å gi miljø et eget departement.

I tillegg var det stigende miljøbevissthet over hele den vestlige verden, og FN-prosessen knyttet til Brundtland kommisjonen (1983) har nok betydd en del for sektorintegrasjon av

miljøperspektiver her hjemme.

Politisk prioritering – nasjonalt og internasjonalt

Vi ser dessverre ikke den samme (nødvendige?) mobilisering for fredsarbeid og alternativer til militær respons på konflikter i dag. Her hjemme har fredsbevegelsen hatt beskjeden oppslutning de siste tiårene, og i akademia synes røstene som taler for en politisk avspennings- og freds-strategi å ikke komme fram i mediene.

Det er grunn til å frykte at mangelen på statlig/offentlig fredspolitikk gjenspeiler feltets lave prioritet i praktisk politikk. All hyggelig og oppmuntrende oppmerksomhet rundt Nobels fredspris og i meldinger og festtaler kan være oppriktige nok, men fører ikke til uttelling når budsjettpostene skal fordeles. Da er det realpolitikk framfor symbolpolitikk.

Det er forstemmende lite å risikere ved å unnlate å følge opp vage lovnader overfor fredsbevegelsen.

Kritikk av dagens offentlige freds- og sikkerhetspolitikk er spredt og kortvarig.

Videre spiller internasjonale forhold en rolle. Den internasjonale dagsorden, og kanskje særlig politisk klima og prosesser i FN-regi, får betydning for sektorintegrasjon i vårt eget land. Vi kunne håpe at EU som et annet viktig internasjonalt samarbeidsorgan (som også har vunnet Nobels fredspris) kunne ha hatt en sterkere målsetting om fredsskapende politikk som et mer fast prinsipp og rettesnor for sitt arbeid.

Dagens prioriteringer i ressursbruk er basert på et middelaldersk narrativ at modige krigere med sterke våpen skal redde og skape trygghet for folk. Dette narrative ser bort fra hvordan militarisert statssikkerhet ofte forverrer menneskelig sikkerhet og svekker kapasitet hos mennesker selv til å bygge stabile samfunn.

Både fredsforskning, organisasjoner og noen få politikere stiller spørsmål ved militær definisjon på sikkerhet og om stater er de viktigste

garantistene for sikkerhet.

FN har tatt opp dette i sin diskurs rundt «menneskelig sikkerhet». Med denne tilnærmingen (UNDP 1994 – Human Development Report,) ble definisjonen på sikkerhet at folk skulle kunne leve i frihet fra frykt og nød, hvilket inkluderer fattigdom, økonomisk urettferdighet, miljøkatastrofer og sykdom som trusler mot sikkerhet.

Det utvidete sikkerhetsbegrepet utviklet innenfor militære systemer definerer terrorisme og mislykte stater som en ny trussel, men tar ikke i særlig grad inn fattigdom, sykdom og miljømessige katastrofer. En slik definisjon legitimerer bl.a. NATOs nye strategi – out of area, som en garantist for sikkerhet og fred for innbyggerne, med et demokratisk sikret monopol på voldsbruk.

Militær respons på konflikter har blitt standard uten at det stilles spørsmål. Parallelt med denne utviklingen har vi sett at sivilsamfunnets plass krymper – i alle deler av verden inkludert her i Norge.

Endringer i norsk politikk

I perioden 2007-2010 da IKFF sist arbeidet med etablering av et Fredsdepartement, var det vanskelig å se at klimaet for en annen fredspolitikk var tilstede i de politiske partier/regjering eller storting. Dette bildet er ikke endret i positiv retning i 2017, heller tvert imot, nå som vi ser en retorisk og politisk dreining mot opprustning som ligner, og kanskje kommer til å overgå, den kalde krigen.

Partier som tidligere var forbundet med en freds-«profil» er ikke like klare i sine programmer nå.

Økonomiske aspekter

Vi må selvsagt ikke glemme det økonomiske aspektet. Det er lett å tenke seg at sektorintegrasjon av politikkområder vanskeligere kan oppnås der hvor det er sterke økonomiske interesser, noe vi vet at det er rundt norsk våpen-produksjon og annen militær industri. Antall arbeidsplasser i norsk våpenindustri var sågar argumentet Jonas Gahr Støre ga oss da

han var utenriksminister og ble spurt om alternativ til Norges store våpenproduksjon.

Dersom vi nok en gang tenker tilbake på tiden med opprettelse av et miljødepartement, kan en stille seg spørsmål om miljø(vern)arbeidet i tilstrekkelig grad har utfordret, og utfordrer grunntrekkene i norsk økonomi gjennom at miljøet har sitt eget departement. Her tro jeg svaret er nei, selv om strukturen har resultert i klare forbedringer på enkeltområder. Likevel er det hevet over tvil at opprettelse av et miljødepartement gjorde at miljø(vern) ble satt på den politiske dagsorden på en helt ny måte, vi fikk ny lovgivning, og synspunkter fra sivilsamfunnet ble inkludert i saksgang og politisk arbeid.

Integrasjon av fredskulturarbeid vil kreve at fred som mål også gjenspeiles i lover, handlingsplaner, utredninger etc.

Paradoksene i norsk fredspolitik med humanitær innsats via samfunnsbygging og konfliktmøting på den ene siden og sikkerhetspolitisk motiverte militære aksjoner på den andre siden, blir ikke mindre, men tvert om mer synlige. Det bør være fredsbevegelsens oppgave å tytterligere synliggjøre disse.

e- Tidligere uttalelser ved IKFF Det følgende er sakset fra tidligere skriv i perioden 2007-2010:

«IKFF mener at Norges internasjonale rolle som fredsbygger ikke godt nok ivaretas innenfor eksisterende departementer. Vi mener at fredsbygging er helt avgjørende med tanke på verdenssamfunnets overlevelse».

«FN har tidligere oppfordret alle land om å opprette egne Fredsdepartement».

«I dag legges det alt for stor vekt på militær respons når Norge (og resten av verden) uttaler seg om, eller går inn i andre lands konflikter. Vi mener det er ført grundige bevis for at væpnede aksjoner i nasjonale og regionale konflikter:

- *ikke virker konfliktdepende*
- *bygger opp om fiendebilder mer enn lager grunnlag for dialog og tilnærming*

- *fører til uakseptabelt store menneskelige og kulturelle tap og lidelser*
- *Svekker grunnlaget for gjenoppbygging av sivile samfunn*

«Militær tilnærming til verdens konflikter trenger en motvekt fordi den:

- *Fører til enorme våpenkappløp og opprustning, og en bruk av ressurser som bør brukes på konfliktforebyggende samfunnsprosjekter, som utdanning*
- *I alvorlig grad svekker grunnlaget for en bærekraftig utvikling ved at produktiv landjord og andre naturressurser ødelegges av krig, og at mat ikke dyrkes på grunn av krigføring*
- *Selv forsvarsets talsmenn ser i økende grad at militæraksjoner ikke løser konflikter på sikt.»*

f- Oppgaver for et framtidig norsk Fredsdepartement

Dalai Lama har sagt at den eneste freden det er mening å snakke om er verdensfreden. Et norsk Fredsdepartement må fremme ikke-militære veier til fred og konfliktløsning globalt.

Det følgende er sakset fra tidligere notaer: Et Fredsdepartement skal:

- ***Ha ansvar for den delen av norsk politikk som gjelder fredskulturbygging, fredsundervisning, ikke-militær konflikthåndtering og fredsforskning, og skal ledes av en egen statsråd.***
- ***Etablere en plattform for Norges arbeid med fredskulturbygging og konfliktforebygging for det offentlige, sivilsamfunnet og ulike institusjoner og organisasjoner på feltet***
- ***Samle og systematisere lover som trenger revisjon for å passe inn i dagens politiske landskap internasjonalt: Humanitær- og Strafferett, Folkerett.***
- ***Vurdere hvilke nye lover, avtaler og traktater vi vil trenge for å styrke et fredskulturarbeid***
- ***Utarbeide et rammeverk for en fredskultur, som favner både fredsskapende arbeid i konflikt- og postkonfliktsoner, freds-kulturbygging i fredstid, og fredsundervisning.***

- **Koordinere arbeid mot FN og langsiktige humanitære spørsmål, som menneskerettigheter**
- **Være oppdragsgiver på forskning på hvilken langsiktig effekt våpensalg, investeringer i våpenproduksjon og deltakelse i væpnede aksjoner har på fred og sikkerhet (eks. den nylige Afghanistan-rapporten, og den manglende Libya-rapporten)**
- **Legge til rette for fredsundervisning i skolen, (lovfestet på alle nivå i Costa Rica)**
- **Styrke ikke-militært fredsarbeid og samarbeid mellom ulike organisasjoner internasjonalt**
- **Overvåke alle former for krigsfare, brudd på menneskerettigheter, etniske konflikter, og opprustning i strid med dagens traktater**
- **Støtte sivilsamfunnets arbeid, kommuners ikkevoldsarbeid, interessegrupper etc.**
- **Være rådgivende organ for regjeringen og andre departementer som UD, FD, etc.**
- **Levere anbefalinger til regjeringen om hvordan norsk våpensalg påvirker fredsutvikling**
- **Forvalte et budsjett som skal finansiere fredstiltak, fredsutdanning, etc. Formulere, implementere, overvåke og evaluere langsiktig strategi for en fredskultur, konflikthåndtering og programmer for gjenoppbygging i postkonfliktsoner**
- **Bestille og bruke forskning på feltet**
- **Direkte bidra med investering til prosjekter i samfunn som en forebyggende ressurs, under konflikter med meglings- og dialogarbeid, samt fredsbygging i etterkant av væpnede konflikter**
- **Drive informasjon om fredsbygging**

3. HVA KAN VI GJØRE

Fredsbevegelsen kan føle seg nokså maktesløs overfor Norges offentlige tilfredshet med innsats innen «sikkerhets-sektoren». Forsvar og militære virkemidler møtes i den grad med politisk omsorg, prioritering og nå på nytt økte økonomiske bevilgninger, at det som tidligere kunne tenkes som et likeverdig partnerskap i fred og forsoning, i dag oppleves paradoksalt

og uvirkelig. Omfattende medieomtale om trusler mot landet vårt, militær opprustning, farlig verden, krav om militære muskler, sikrer en daglig eksponering av forsvarrets del av behovet.

Alternativet er motstand mot militær opprustning, fremming av dialog, investering i grunnårsakene til konflikt, fredskulturbygging på alle plan, og understreking av Bærekraftsmålene og særlig nr 16, som omhandler fred. Dette alternativet må vi bringe ut til folks hverdag, med enda tydeligere å synliggjøre de økonomiske og økologiske kostnader ved dagens politikk.

Vi er nå i en meget spent internasjonal situasjon med opprusting, konfrontasjoner, usikkerhet, ulikhet og krigsfremmende retorikk, hvor det føles akutt nødvendig å hente frem og styrke fredskulturvisjonen. Hvordan kan IKFF, Norge, bidra til dette? Kan det å fremme mer konsistent et forslag om å etablere et eget Fredsdepartement i Norge være en mulig måte å skape interesse for fredskulturarbeidet? Hva skal til for at det skal bli politisk mulig å tenke seg etablering på sikt av et Fredsdepartement i Norge? Hvilke oppgaver skal tillegges et slikt mulig departement? Hvilke erfaringer har vi fra andre land som kan være til hjelp?

Bærekraftsmålene vil ikke kunne oppnås uten fred. Strategisk kan det derfor være nyttig å fremme fredskulturvisjonen og ønsket om et eget Fredsdepartement som et middel til effektiv oppfølgingen av bærekraftsmålene. Denne type holistisk tilnærming har tidligere vært fremmet gjennom de fire FN Kvinnekonferansene hvor temaet hver gang har vært: *likestilling, utvikling og fred*.

Fredsdepartementet vil bygge på FNs Fredskulturprogram og lage en norsk oppdatert og relevant handlingsplan med sterk internasjonal kontekst. Kanskje et nordisk samarbeid ville være gunstig for saken?

Departementet skal ha fredskultur som hovedanliggende. Det må ha kompetanse både i konfliktanalyse og ikke-voldelig konflikthåndtering og slik være en ressurs og samarbeidspart-

ner for andre departement, direktorat og det sivile samfunn. Blant fredskulturdepartementets oppgaver vil være å:

- utvikle en egen handlingsplan for fredskultur for Norge basert på FNs fredskulturdeklarasjon og program av 1999 og bidra til at den blir fulgt opp.
- bidra til sikkerhet og trygghet ved å forebygge vold og hjelpe frem fredelige løsninger på konflikter på ulike nivå.
- fremme forslag om samfunnstjeneste for alle hvor de spesielt motiverte og skikkede gjør militærtjeneste, de andre får oppgaver innen miljø- og samfunnssikkerhet (omsorg for barn og gamle, miljø og klima, fred og nedrustning, internasjonal solidaritet....)
- fremme et utvidet sikkerhetsbegrep (menneskelig sikkerhet, miljø sikkerhet, matsikkerhet..)
- koordinere ansvar for fredsundervisning, ikke bare som obligatorisk fag på alle nivå av utdanningssystemet, men også som del av etatsopplæring av ulike faggrupper.
- koordinere ansvar for håndtering av ulike oppgaver i forbindelse med en fredelig integrering av flyktninger og andre migranter. Arbeidet må baseres på flerkulturell innsikt.

4. FNs ARBEID MED FREDSKULTUR

a- Begrepet fredskultur

Begrepet *fredskultur* ble lansert på en internasjonal fredskonferanse i Yamoussoukro, Elfenbenskysten, arrangert i 1989 av UNESCO. Rapporten derfra dannet grunnlag for utviklingen av en visjon og et stortilt program først i UNESCO, senere vedtatt av FN og videreutviklet av en rekke organisasjoner, institusjoner og enkeltpersoner.

Begrepet *fredskultur* ble første gang brukt offisielt i et FN-dokument utenfor UNESCO i 1995 i Beijing Platform for Action: [Strategic objective E.4](#). Promote women's contribution to fostering a culture of peace. Ett av UNESCOs bidrag til FNs 4. Kvinnekonferanse var et Statement

on Women's contribution to a culture of peace. Dokumentet ble skrevet i samarbeid med UNESCO-ambassadørene fra de landene som på det tidspunkt hadde et kvinnelig stats- eller regjeringsoverhode, da de skulle være de første til å signere. Alle undertegnet bortsett fra Norges statsminister.

b- Definisjon av fredskultur

UNESCO meislet ut fredskulturvisjonen på 1990-tallet i samarbeid med en rekke partnere, basert på egne og øvrige FN-systems ulike normative instrument. I fredskulturvisjonen skulle blant annet dialog og respekt for menneskerettighetene erstatte ulike former for vold; flerkulturell forståelse og solidaritet skulle erstatte fiendebilder; full adgang til kunnskap og informasjon skulle erstatte hemmelighold, og likestilling og kvinnefrigjøring skulle erstatte mannsdominans.

FNs Generalforsamling vedtok høsten 1999 etter forslag fra UNESCO: "The Declaration and Program of Action on a Culture of Peace" (UN Resolution A/ RES/53/243, Sept. 13, 1999). Fredskultur blir definert som "*et sett verdier, holdninger, tradisjoner, vaner og måter å leve på som baserer seg på respekt for alt levende, og fremming av forståelse, toleranse og solidaritet mellom alle sivilisasjoner, folk og kulturer*".

Målet er å skape fred i en: "*erkjennelse av at fred ikke bare er fravær av konflikt, men også fordrer en positiv, dynamisk og deltakende prosess hvor det oppmuntres til dialog og hvor konflikter blir løst i en atmosfære av gjensidig forståelse og samarbeid*".

Et handlingsprogram ble laget til bruk i FN-systemet, i medlemslandene, i sivilsamfunnet og blant alle interesserte grupper og personer, bygget på åtte aksjonsområder eller pilarer, som igjen har en rekke delmål:

1. Actions to foster a culture of peace through education
2. Actions to promote sustainable economic and social development

3. Actions to promote respect for all human rights
4. Actions to ensure equality between women and men
5. Actions to foster democratic participation
6. Actions to advance understanding, tolerance and solidarity
7. Actions to support participatory communication and the free flow of information and knowledge
8. Actions to promote international peace and security

c- FN's tiår for fred

Det var en usedvanlig bred, global og heterogen bevegelse som sluttet seg sammen for å få til et skifte bort fra krig og voldsbruk og mot en ny freds- og ikkevoldskultur. Fredskulturarbeidet førte til en konfrontasjon med dypt forankrede holdninger som for eksempel:

- Hvis du ønsker fred, forbered krig.
- Endring er ikke mulig, for vold er en uunngåelig del av den menneskelige natur
- Vold/krig er en effektiv måte å få en slutt på disputer og konflikter

I stedet ble det hevdet høyt og klart at hvis vi ønsker fred, må vi forberede for fred. Det ble sett som et paradoks at verden synes beredt til å betale for krig, men ikke for fred. I Seville Statement on Violence (1989) sier en bredt sammensatt gruppe forskere at "Det er vitenskapelig ukorrekt å si at krig eller noen annen form for voldelig oppførsel er genetisk programmert inn i den menneskelige natur". En rekke studier viste hvordan konflikter best kan løses ved hjelp av kreative og ikke-voldelige midler.

FN gjorde år 2000 til *Internasjonalt Fredskulturår* etter påtrykk fra UNESCO. Optimismen var stor, den kalde krigen var over og ressurser kunne frigis til å bygge fred. Det følte stort å gå inn i et nytt tusenår med muligheten for å realisere drømmen om en global fredskultur eller fredskulturer.

Handlingsprogrammet for Fredskultur skulle

inspirere FNs medlemsland til å lage nasjonale handlingsplaner både for *Det Internasjonale Fredskulturåret* og det påfølgende *Internasjonale Tiår for Fredskultur og Ikkevold for Verdens Barn* (2001 – 2010). (<http://www.fund-culturade-paz.org/doc/HistoryCultureofPeace.pdf>).

Kvinneorganisasjoner, fredsorganisasjoner og ungdomsorganisasjoner var ikke minst ivrige. Nye kommunikasjonsmidler bidro til at fredskulturinitiativet og programmet utviklet seg til en bred bevegelse hvor mange mennesker, organisasjoner og institusjoner som arbeidet med problemstillinger innenfor områder som likestilling, menneskerettigheter, nedrustning, fred, utdanning, miljø og bærekraftig utvikling kunne finne sammen i en helhetlig plattform.

Mer enn 75 millioner mennesker signerte UNESCOs Fredskulturmanifest (Manifesto 2000 on a Culture of Peace, (www3.unesco.org/manifesto2000/uk/uk_manifeste.htm) utarbeidet i samarbeid med Nobel-fredsprisvinnere. De forpliktet seg derved til å fremme, i smått og i stort, seks leveregler: *Respekter alt liv, Forkast vold, Del med andre, Lytt for å forstå, Ta vare på planeten, Gjennoppdag solidaritet.*

Mange kunstnere bidro også til fredskulturprosessen med kunst og *kultur for fred*. UNESCO fremla dessuten De Cuellar-kommisjonens rapport om kultur og utvikling, "Vårt kreative mangfold" (UNESCO 1995) på denne tid, hvilket bidro til å fundamentere utviklingsprosesser i et lands egne kulturer og forutsetninger. Rapporten ga også grunnlag for utarbeidelsen av UNESCOs to siste kulturkonvensjoner, henholdsvis om immateriell kultur og om kulturelt mangfold.

d- FN-paktens mål

Med fredskulturinitiativet ønsket UNESCO å revitalisere eksisterende normative instrument i FN systemet etter å ha kritisert FNs medlems-

land for å bruke for mye ressurser til fredsbevarende styrker og for lite til fredsbygging, som er selve hovedoppgaven for FN. Med fredskulturinitiativet ønsket man å minne om hvordan det å danne et forbund av stater i lang tid var et utopisk mål som fredsaktivister og andre arbeidet for ikke minst fra slutten av 1800-tallet av. Man ønsket å få til et internasjonalt system som kunne hjelpe til å løse mellomstatlige konflikter i rettferdighet uten bruk av krig og vold. Med erfaringer fra enkelte internasjonale statlige organisasjoner som ILO og fra Folkeforbundet fikk man i 1945, i en situasjon av enorm krigstretthet, etablert FN som skulle "...berge fremtidige generasjoner fra krigens svøpe".

Paragraf 33 i FN-pakten viser hva slags hjelpemidler som bør brukes når sikkerheten er i fare:

Partene i tvister som kan antas å sette den internasjonale fred og sikkerhet i fare dersom de vedvarer, skal først av alt søke en løsning ved forhandling, undersøkelse, mekling, forlik, voldgift, rettsavgjørelse, ved benyttelse av regionale organer eller ordninger eller ved andre fredelige midler etter deres eget valg.

I paragraf 26 advares det mot misbruk av menneskelig og økonomiske ressurser til militære formål: *For å fremme opprettelsen og opprettholdelse av internasjonal fred og sikkerhet med minst mulig spill av menneskelig arbeidskraft og økonomiske ressurser til rustninger, skal Sikkerhetsrådet være ansvarlig for, med bistand av den Militære Stabskomité som omhandles i artikkel 47, å; utarbeide planer om innføring av et system for regulering av rustningene, som skal forelegges de Forente Nasjones medlemmer.*

I dag står FN også overfor andre utfordringer. Organisasjonen blir delvis satt på sidelinjen av store kapitalkrefter som møtes i Verdensbanken, IMF, G7, G20 og NATO. Medlemslandene klarer ikke å bli enige om nødvendige nedrustningstiltak og de multinasjonale selskapene får stadig større innflytelse. Mens verden bruker over 1.700 000 000 000 \$ (1.700 milliarder US-

dollar) pr år til militæret (jfr. tall fra SIPRI), har organisasjonen ikke tilstrekkelig ressurser til å gjøre sitt arbeid skikkelig.

Et års globale militærutgifter tilsvarer 615 års regulære FN-budsjett.

Sivilsamfunnet må igjen mobilisere for at FN skal bli i stand til å gjøre det den var opprettet for.

e- Menneskelig sikkerhet

Med utgangspunkt i en lignende tenking som ble fremmet i UNESCOs fredskulturinitiativ, lanserte FNs utviklingsprogram, UNDP, i 1994 i sin årlige rapport om *Menneskelig Utvikling* et nytt sikkerhetsbegrep: *Menneskelig sikkerhet*. Mens statssikkerhet er opptatt av å beskytte grenser og et lands suverenitet og gjerne er basert på beskyttelse ved hjelp av en militær makt som kan skape krigsfrykt, skulle det nye sikkerhetsbegrepet underbygge en politikk som kunne frigjøre mennesker fra både frykt og nød. Med studier og statistikk viste man hva menneskers angst og usikkerhet ofte bunner i: å miste arbeid og inntekt, liv og helse, redsel for kriminalitet og undertrykkelse, plutselige kriser og katastrofer. Norge og Canada var spesielt aktive i denne sammenheng og bidro til etablering av et eget nettverk av land som ville jobbe med menneskelig sikkerhet. Men både når det gjelder fredskultur og menneskelig sikkerhet øker motstanden med prosjektenes suksess og spredningsevne, ikke minst fra de som tjener på det militærindustrielle kompleks og på de enorme og økende sikkerhetsforanstaltninger.

f- Krig mot terror

Med angrepene på USA 11. september 2001 og den påfølgende "krig mot terror" ble håpet om å realisere visjonen om fredskultur underminert. Tiåret for Fredskultur og Ikke-vold for Verdens Barn endte uten suksess. Fokus ble skiftet bort fra dialog, tverrkulturell forståelse og langsiktige fredsbyggende aktiviteter til

krigføring i en rekke land hvor også Norge har vært og er involvert gjennom NATO. Fredskulturinitiativet har i denne tiden for det meste blitt holdt i hevd og videreutviklet i ulike sivilsamfunnsorganisasjoner og i de senere år også igjen i UNESCO.

g- Høynivåforum for Fredskultur

Som en videreføring av den årlige rapportering i løpet av Fredskulturtiåret (2001 – 2010) besluttet FNs Generalforsamling å opprette et *Høynivåforum for Fredskultur* som årlig møtes for å se på hva som fremmer og hva som hemmer utviklingen av fredskulturtanken. På det femte og så langt siste møtet i september 2016 var det spesielt involvering av ungdom og sammenhengen mellom Handlingsprogrammet for Fredskultur og bærekraftsmålene i FNs Utviklingsplan 2016 – 2030 som ble diskutert.

h- Rett til fred

Midt i arbeidet med å fremme fredskultur gjorde UNESCO i 1997 et forsøk på å introdusere en ny menneskerett: Retten til fred. Det lyktes ikke da, men arbeidet fortsatte i universiteter og fredsorganisasjoner. Med en tekst utarbeidet av en arbeidsgruppe i Menneskerettighetsrådet i Genève ratifiserte Generalforsamlingen 19. Desember 2016 the Declaration on the Right to Peace, ved flertallsvedtak (Res A/71/189) Dette er den første fredsdeklarasjonen vedtatt i Hovedforsamlingen siden vedtaket i 1999 om fredskultur. Artikkel 1 sier: *“Everyone has the right to enjoy peace such that all human rights are promoted and protected and development is fully realized”*.

i- Bærekraftsmålene – særlig mål 16 og mål 4.7²

Alle land er forpliktet til å gjennomføre de 17 bærekraftsmålene i FNs Handlingsplan for bærekraftig utvikling (2016 – 2030) *Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable*

² <https://www.fn.no/Om-FN/FNs-baerekraftsmaal>

Development. Norge var det første land i verden til å rapportere om våre planer for realisering av målene og den norske statsministeren har en betydelig rolle i FN for å fremme dette arbeidet internasjonalt.

Sammenhengen mellom fred og utvikling synes opplagt og innledningen i Handlingsplanen er da også klar: *“We are determined to foster peaceful, just and inclusive societies which are free from fear and violence. There can be no sustainable development without peace and no peace without sustainable development”*. Likevel har det vært en lang kamp, ikke minst fra fredsorganisasjonenes side, for å få dette nedfelt som et eget mål.

Bærekraftsmål 16 pålegger oss å *“Fremme fredelige og inkluderende samfunn med sikte på bærekraftig utvikling, sørge for tilgang til rettsvern for alle, og bygge velfungerende, ansvarlige og inkluderende institusjoner på alle nivå”*. Det ble forgjeves gjort forsøk på å få nedrustning inn som et eget delmål under bærekraftsmål 16.

Blant relevante delmål kan nevnes:

16.1 Oppnå en betydelig reduksjon i alle former for vold og andelen voldsrelaterte dødsfall i hele verden

16.4 Innen 2030 oppnå en betydelig reduksjon av ulovlige finans- og våpenstrømmer, gjøre det enklere å spore opp og returnere stjålne eiendeler samt bekjempe alle former for organisert kriminalitet.

Bærekraftsmål 4 omhandler kvalitetsutdanning og i delmål 4.7 understrekes viktigheten av blant annet fredsundervisning: *“....sørge for at alle lærer de kunnskaper og redskap som trengs for å fremme bærekraftig utvikling...blant annet gjennom utdanning...for bærekraftige livsstiler, menneskerettigheter, likestilling mellom kjønnene, promovring av fredskultur og ikkevold, globalt medborgerskap og anerkjennelse av kulturelt mangfold og kulturens bidrag til bærekraftig utvikling”*.

I utkastet til rapport for 2016 om bærekraftsmålene fra ForUM for Utvikling og Miljø står det blant annet under bærekraftsmål 16:

”...Krig, vold, urett, marginalisering, ydmykelses og maktmisbruk ødelegger samfunn og hindrer bærekraftig utvikling... Tilsvarende har tillit, trygghet og bærekraftig utvikling langt bedre kår i fredelige, rettferdige, åpne og inkluderende samfunn med velfungerende institusjoner, respekt for menneskerettighetene, rom for kritiske røster og tilgang til informasjon...På minutter kan en kule eller bombe rive ned det som kan ta år å bygge opp, det være seg menneskeliv, bygninger eller tillit. Væpnet vold, overproduksjon av våpen, uansvarlig våpenhandel og overdrevet militærforbruk undergraver innsatsen for bærekraftsmålene. Mange land bruker enorme summer på militær opprustning, samtidig som folks basisbehov ikke blir møtt. Som FNs tidligere Generalsekretær Ban Ki-moon ofte minnet verdenssamfunnet om: “The world is overarmed, and peace is underfunded”. Den nye Generalsekretæren i FN, Antonio Guterres, vektlegger nedrustning og forebygging av krig meget høyt og oppfordrer medlemslandene til å arbeide nært med sivilsamfunnsorganisasjoner på dette felt...Atomvåpen truer livet på jorda. Mens atomvåpenlandene har startet en modernisering av både sine våpen og våpentransportsystemer, vil FN i mars 2017 starte forhandlinger om et forbud mot atomvåpen hvor ca. 130 land deltar i utgangspunktet. Nye trusler og folkerettslige dilemmaer oppstår dessuten med ny teknologi som droner og ikke minst helautonome våpen - drapsroboter. Fremdeles er håndvåpen de fattiges masseødeleggelsesvåpen. Satsing på fred, menneskerettigheter, forebygging og bedre våpenkontroll er avgjørende for utvikling...Å nå Bærekraftsmål 16 er viktig for å nå de andre bærekraftsmålene... Norge skal bidra til å bygge fredskultur og fremme nedrustning. Verden er inne i en skremmende fase med økende opprustning og polarisering. Norge bør være et foregangsland for fremme dialog og fredelige relasjoner mellom land og bidra til å styrke FNs mulighet til å løse konflikter uten bruk av militær makt. Norge bør delta aktivt for å få på plass et forbud mot utvikling, lagring og bruk av atomvåpen”.

j- Fredsundervisning

Å bygge fred gjennom utdanning er den første pilaren i Fredskulturprogrammet. UNESCO har alltid lagt stor vekt på opplæring til fred, internasjonal forståelse, toleranse og menneskerettigheter, og har blant annet to normative instrumenter til hjelp i den sammenheng, resolusjonen av 1974 og deklarasjonen av 1996, samt et stort nettverk av skoler som jobber for fred, FN, menneskerettigheter og miljø (ASP – Associated Schools’ Project). Delors-rapporten, som presenterte UNESCOs forslag til *Utdanning for det 21 århundre* i 1996, inneholder fire store opplæringsmål: *lære å være, lære å lære, lære å gjøre og lære å leve sammen*. Det å lære å leve sammen ble ansett som like fundamentalt viktig som alfabetisering. (Education for the Twenty-first Century: Learning, the treasure within).

Dette er fulgt opp i sivilsamfunnssammenheng blant annet i Global Campaign for Peace Education:

“A culture of peace will be achieved when citizens of the world understand global problems; have the skills to resolve conflict constructively; know and live by international standards of human rights, gender and racial equality; appreciate cultural diversity; and respect the integrity of the Earth. Such learning can not be achieved without intentional, sustained and systematic education for peace.”

k- Offisiell interesse for fredskultur i Norge må økes

Det offisielle Norge har vist lite interesse for fredskulturtanken, på tross av at Norges representant i UNESCOs styre var sentral i arbeidet med å fremme fredskultur i Eksekutivrådet fra 1989 – 1993, og at en direktør for kvinner og fredskultur var sentral i arbeidet i sekretariatet fra 1993 av. Statsminister Bondevik nevnte såvidt Det internasjonale Fredskulturåret i sin nyttårstale ved inngangen til år 2000. Forslag om å gi UNESCO og UNESCOs daværende generaldirektør, Federico Mayor, Nobels fredspris for fredskulturarbeidet har aldri ført frem. Det må kunne sees som en unnlåtelsessynd på linje

med at Mahatma Gandhi i sin tid ikke fikk prisen. Da Ingeborg Breines snakket på Høynevå-forumet for Fredskultur i FN 1. september 2016 var Norges stol tom.

I samtaler med UD for flere år siden om et mulig Freds(kultur)departement, ble det, kanskje spøkefullt, spurt om vi hadde tenkt å ta fra dem jobben. Nå er Fred og Forsoningsdelen av UD betydelig redusert, norsk støtte til FN som en hovedaktør på den internasjonale arena er tonet ned og norsk utenrikspolitikk betoner sterkere enn tidligere viktigheten i norsk utenrikspolitikk av å fremme norske næringsinteresser. Den sterke deltakelse i NATOs "out-of-area"-kriger har også ført til en forringelse av statusen til Norge som fredsnasjon.

5. OVERSIKT OVER ARBEID MED FREDSDEPARTEMENT I ANDRE LAND

NEPAL, Solomøyene, Costa Rica har i dag ulike former for fredsministerier, samt Region of Bougainville, Papua New Guinea.

Ellers har det vært en rekke initiativ for opprettelse av fredsministerier i flere land:

- I Canada har det vært et langvarig engasjement og et konkret forslag kom til behandling i House of Commons som forslag, men ble nedstemt. Se nettsiden med god informasjon: <http://canadianpeaceinitiative.ca/learn/qa/>,

- I USA har arbeidet med et fredsministerium vært organisert i: peacealliance.org

- I Australia har saken vært organisert gjennom: (<http://mfpa.org.au/>)

- Et annet initiativ er et internasjonalt forum som har hatt flere symposier:

Global Alliance for Ministries and Infrastructures for Peace

Nettsted <http://gamip.org/> Facebook:

<https://www.facebook.com/Gamip.like/>

20 Tirsdag 7. mars 2017

MENINGER

KLASSEKAMPEN

No Peace, No Pussy!

8. MARS

Susanne Urban

Dette slagordet setter ting på spissen. Det føyer seg inn i en lang tradisjon som går tilbake til de gamle grekerne, og skuespillet om kvinnene som var lei av at mennene for det meste var opptatt med å krige. Kvinnene gikk til sex-streik og nektet å utføre omsorgsoppgaver for gamle og barn inntil mennene la ned våpnene.

Tidene har endret seg, og forholdene i dag er mindre oversiktlige enn i antikkens Hellas. Vi har atombomber, uranvåpen – og mange krigerske forsvarsministre, flere av dem kvinner. Mediene for sin del har klart å få oss til å tro på en «krig mot terror» med jagerfly og atomubåter og norskproduserte dum-dumkuler. Selv om alle innerst inne vet at bare utdanning kan utrydde terrorisme – ikke drap.

Vi får det vi betaler for. De store utfordringene i verden i dag, klima- og miljøkrisen, atomtrusselen eller gapet mellom de som har og de som ikke har, kan slett ikke løses med militærmakt. Allikevel bruker verden over

14.000 milliarder kroner årlig på militære og våpen. Det militære forbruket er en vanvittig sløsing med våre felles ressurser. Det skal ikke mer til enn 13 prosent av verdens samlede militærgiften til for å utrydde sult og fattigdom. Men det skjer ikke, fordi det er så mye penger i våpenhandel!

Kvinner – «Vi är hälften» – og vi må ta vår del av ansvaret for militariseringen av samfunnet. Våpenkappløpet verden befinner seg i er elefanten i rommet når det gjelder klimaendringene.

Krig og militarisme skaper enorme miljødelegger selv i fredstid, i militærøvelser, på militærbaser, industri- og test-områder verden over. Det amerikanske forsvaret alene er verdens største oljeforbruker.

Det er et paradoks at militærsektoren som skal ivareta menneskelig sikkerhet, bidrar til å ødelegge livsgrunnlaget for kommende generasjoner. Det er bare én ting å gjøre: *flytt pengene!*

Flytt pengene fra våpenkappløp til fred, utvikling og miljø. Norge har forpliktet seg overfor Nato til å øke forsvarsbudsjettet til to prosent av vårt brutto nasjonalprodukt (BNP)

innen 2024. Norge skal altså bruke cirka 15 milliarder mer enn dagens 48.000.000.000.

Dette er en gylden sjanse: La oss bruke disse tilleggs-milliardene til å bygge fred, og skape sikkerhet på en bærekraftig måte. Stikkord her er fredsutdanning, ikkevoldelig konflikthåndtering, demilitarisering og nedrustning, styrke FNs internasjonale arbeid for atom-nedrustning og fredskultur, profesjonell mekling, fredsbasert økonomi, forebygging av krig, fredsjournalistikk og ikke minst oppretting av et fredsdepartement.

I anledning morgendagen vil jeg utfordre alle – både kvinner, menn og ungdom: la cupcakes være cupcakes, legg vekk ukeblader og magasiner om interiør, mote, mat og bil. Slå av dataspill og tv-serier og kom deg ut av hjemmets fire vegger!

La oss ta det vi måtte ha av omsorgsevner ut i den offentlige debatten.

La oss vise omsorg for jorden og den globale familien vi alle er del av. La oss si det høyt og tydelig på 8. mars og før høstens stortingsvalg:

Krig eller klode?
På tide å velge!

Susanne Urban,
styremedlem Internasjonal
kvinneliga for fred og frihet,
avdeling Bergen

susanne@urbanrabbe.no

NYTID

«JEG ER PÅLAGT
ROLLEN SOM
GJEST I NORGE»

SIDE 8 | HVERDAGSRASISME

MARS 2017 (16.03–11.04.17) | ÅRGANG 65 NR. 3 | LØSSALG KR 59

INTERNASJONAL MÅNEDSAVIS

WWW.NYTID.NO

 <p>SIMONE DE BEAUVOIR: KUNSTEN Å ELDES</p> <p>SIDE 40 ALDRING</p>	 <p>DET SISTE FILOSOFISKE SPØRSMÅL</p> <p>SIDE 20-21 ESSAY</p>	 <p>POPULISME OG SPRÅK- KRITIKK</p> <p>SIDE 14 IDEOLOGIER</p>	 <p>IGGY POP OG HOUELLE- BECQ</p> <p>SIDE 28 FILM</p>
--	--	---	---

Departement for fred

Kan vi stoppe krig med krig? Nei, mener flere organisasjoner i den norske fredsbevegelsen. Frem mot valget i september intensiverer de arbeidet for et eget fredsdepartement.

FREDSARBEID

AV CARIMA T. HEINESEN

«Fred er fravær av krig,» sier én. «Fred er aksept og sameksistens på tross av ulikheter,» sier en annen. Rundt 20 mennesker har samlet seg i en ring på gulvet og driver med idémyldring.

Vi befinner oss på Fredshuset i Oslo. Anledningen er en workshop om etableringen av et fredsdepartement. Et eget departement eller et direktorat som står for utdanning innen ikkevoldelige metoder, har lenge vært et tema hos ulike fredsorganisasjoner i Norge.

Nå håper de fremtømte på Fredshuset på å få temaet på agendaen til de norske partiene frem mot valget i september.

«Tiden før stortingsvalget i høst er en veldig gunstig tid for å få dette på dagsordenen,» sier Susanne Urban fra Internasjonal kvinnelig for frihet og fred (IKFF). «Vi håper at mange partier vil programfeste en utredning av et fredsdepartement.» Sammen med Bestemødre for fred og Norges fredslag er IKFF med på å arrangere workshopen som er en del av årets Klimafestival i Oslo.

I januar skrev Ny Tid om freds-skatt, som en naturlig gjeninnføring av siviltjenesten. En slik skatt vil gi mulighet til å omfordele deler av skattepengene som nå går til militære formål, til å finansiere fredsbyggende, ikke-voldelig arbeid.

FORTSETTER SIDE 2

Donald Trumps norske løpegutter i Afghanistan

Hvorfor er debatten rundt Norges krigsdeltakelse og våpenhandel nesten fraværende?

KOMMENTAR: KRIG

AV ERLING BØRGEN

Bolivias president Evo Morales har formulert denne bannbulen mot krigen: «Det finnes ingen verre aggresjon mot moder jord og barna hennes enn

krigen. Krig ødelegger liv. Ingen kan unngå krigen eller rømme fra den. De som slåss, lider like mye som alle de som blir igjen uten mat. Det biologiske mangfoldet lider. Miljøet blir aldri det samme igjen etter en krig. Krig er den verste ødeleggeren av liv og naturressurser.»

USA er Norges nærmeste allierte. USA er også verdens største

krigsmakt, og bruker nesten 5000 milliarder kroner på våpen og forsvar årlig. Det er mer enn de sju neste landene på listen samlet bruker på forsvar, inkludert Russland. Nå har president Donald Trump sagt at han vil be Kongressen om 400 milliarder ekstra kroner til forsvaret neste år. Økningen er mer enn 80 prosent av hele forsvarsbudsjettet til Russland. I

NATO maner Jens Stoltenberg til opprustning.

Trump sier samtidig at han vil modernisere USAs atomvåpen. Det er skremmende at et slikt menneske kan sitte med fingeren på atomknappen. USA har 7000 atomvåpen. 1730 av disse er klare til utskyting. Et eneste slikt våpen

FORTSETTER SIDE 6

Denne måneden omtaler Ny Tid 19 bøker og 16 filmer. Kanskje vi kan kalle oss et slags «Oslo Review of Docs and Books»?

Våpenkultur i Mellom-Amerika. REISEESSAY. Side 12–13

Var Magnitskij egentlig en varslor? DEBATT. Side 23

Dag Østerberg og Martin Luther King jr. Side 24

Thomas Østbyes nye film Ting. Side 25

Ole Robert Sunde om sorgens tyngdekraft. Side 42

Spådom om verdens overgang

Terje Osmundsen:
2030-bevegelsen
Frekk Forlag, 2017

I romanen *2030-bevegelsen* fører miljøkrisen til en vellykket kursending.

ROMAN: MILJØKRISEN

NIELS JOHAN JUHL-NIELSEN

Først var der FN's Millennium Development Goals (2015-målene)

med otte utvidingsmål for ulandene, som verdenslederne i dag henviser til som delvist oppfylte – primært på grund af utviklingen i Kina, hvor millionvis af kinesere er bragt ud af fattigdommen.

I opfølgingen af 2015-målene stod det tidligst klart, at nye FN-mål – først og fremmest under indflydelse af den globale opvarmning – for de næsten 15 år måtte have et helhedsperspektiv og omfatte planeten og hele civilisationen.

Således kunne 190 nationer på FN's generalforsamling i september 2015 vedtage de 17 nye verdensmål.

17 vejledende verdensmål. Det kan synes opmuntrende, at verdens nationer nu har vedtaget mål, der angiver en bæredygtig retning for verdensudviklingen – en udvikling som i FN-sammenheng påbegyndtes med FN's Stockholm-miljøkonferens i 1972 og i 1992 blev fulgt op af vedtagelsen på Rio-konferencen om udvikling og miljø.

Sammen med de 17 verdensmål eksisterer i dag et stort antal forskellige lokale, regionale og transnationale platforme for

FORTSETTER SIDE 7

Abonnement og kundeservice:
tlf.: 45 02 00 44 (også sma)
epost: abo@nytid.no
www.nytid.no/avis

Abonnement: 790 kr/år
Online/e-avis: 59 kr/mnd.

BANKS'S HJERTE I CHINA TOWN I SAN FRANCISCO. FOTO: JEREMY BROOKS / FLICKR CREATIVE COMMONS

Å bygge fred

Mens UD's seksjon for fred og forsoning bruker halvannen milliard i året, er Forsvarets budsjett på over 44 milliarder. Hva er lærdommen fra andre som har opprettet eget fredsdepartement?

FREDSARBEID

AV TORI AARSETH

Ett av FN's mål for bærekraftig utvikling mot 2030 er fred, rettferdighet og robuste institusjoner. Et internasjonalt nettverk av aktivister jobber for at institusjoner med fred som hovedmål skal bli en del av løsningen.

Scotty Bruer er grunnlegger av PeaceNow.com, som har lansert en kampanje for å få verdens myndigheter til å satse på fredsbyggende institusjoner: «Vi har ikke alle svarene. Vi vet at måten vi gjør ting på i dag, ikke fungerer. De halvannen milliardene verden bruker på det militære per år, kunne finansiert utdanning, rent vann og mat til alle, og gitt folk håp og muligheter.»

Per i dag fins det kun fem land i verden med et eget fredsdepartement.

Forløpig har kampanjen fått 100 000 underskrifter. Bruers noe hårete mål er å få én milliard mennesker til å skrive under kampanjen og bli ambassadører for fred.

Tanken er at fred ikke bare er fraværet av krig og konflikt, men noe man aktivt må satse på og bygge for at det skal være bærekraftig. Det krever ressurser og innsats å løse konflikter på fredelig vis og å bygge en fredskultur der konfliktløsning blir normen. Bruer trekker frem UNESCOs grunnlov, som sier at «ettersom kriger begynner i menneskesinnet, er det i menneskesinnet forsvaret for freden må bygges».

Demobiliserte maoistgeriljæer. Per i dag finnes det kun fem land i verden med et eget fredsdepartement. Lille Solomonøyene var først ute med å etablere sitt i 1995.

Manish Thapa er fra Nepal. Han er for tiden professor i fredsstudier ved FN's fredsuniversitet i

FORTSETTER FRA FORSIDEN

Allerede i 1964 la Johan Galtung frem ideen om et eget norsk fredsdepartement. Formålet var å skape en plattform der fredsbevegelsen kan møte politikere og forvaltning og legge frem sine synspunkter og forslag.

IKFF la frem et forslag om å opprette et fredsdepartement allerede på begynnelsen av 1980-tallet, men forslaget ble ikke fulgt opp aktivt før på årsmøtet i 2008 – da det ble satt ned en egen arbeidsgruppe for temaet.

Arbeide med brobygging. Fredsdepartementet er tenkt å være en slags parallell til Forsvars- og beredskapsdepartementet.

«Vi mener ikke at et fredsdepartement skal erstatte et forsvarsdepartement, men at de skal drives parallelt,» sier Urban. «Årlig bruker Norge over 44 milliarder kroner på Forsvaret, mens fredsorganisasjoner til sammen får rundt fire millioner. Vi synes også det er en ubalanse i at Forsvaret er statlig organisert, mens fredsarbeid for det meste foregår i frivillig sektor,» fortsetter hun. «Der Forsvarsdepartementet jobber med det militære, skal et fredsdepartement jobbe tilsvarende for fredelige konfliktløsninger.»

Henger sammen. I 1972 opprettet Norge – som det første landet i verden – et eget miljøverndepartement. Denne historikken bør tjene som en inspirasjon til å være tidlig ute også med et fredsdepartement, mener Urban. Og ettersom krig og konflikter ofte er uløselig bundet til andre faktorer, bør et slikt departement være tverrfaglig:

«Siden fred, utvikling og miljø henger sammen, er det nødvendig med et tverrfaglig departement. Det er viktig å bygge fred fra grasrota og opp. Årsaker til konflikter må kartlegges, legitime mål må identifiseres, oppståtte skader må erkjennes og bøtes på

om mulig – og de stridende parter må forsones,» sier Urban.

«Empati er en forutsetning for brobygging. Det trengs utdannede fredsmeklere som kan fremme partenes evne til å se konflikten også fra motpartens synspunkt – og gjerne hjelpe partene til å bruke kreativitet for å skape nye muligheter. Det er her kreativitet og historiekunnskap kommer inn i bildet – det hjelper alltid å lære av andre som har klart å takle liknende utfordringer.»

Brobygging mellom legitime mål og anerkjennelse av alle parter i en konflikt er ifølge Urban stikkord for en ikkevoldelig tilnærming til konfliktløsning.

«Til grunn for dette kan vi for eksempel legge Johan Galtungs Transcend-modell. Den går ut på brobygging mellom legitime mål, og innebærer blant annet å iden-

«Det er viktig å bygge fred fra grasrota og opp.»

tifisere og anerkjenne alle parter i en konflikt, og foreta enkeltmøter med hver part for å finne ut av hva som ligger til grunn til konflikten. Hvilke drømmer er det konflikten står i veien for? Hvordan kan

man komme frem til en trinnvis overskridelse av fastlåste uenigheter?» sier Urban til Ny Tid.

carima@nytid.no

Vil ha egen menneskerettsminister

Krig og konflikt må ses i en større sammenheng, mener Trine Skei Grande.

I 2016 gikk én prosent av forventet bruttonasjonalinntekt (BNI), som tilsvarer 33,5 milliarder kroner av den norske statskassen, til bistand. Grande mener prosjektene og tiltakene som støttes gjennom bistandsbudsjettet, i større grad bør betraktes som fredsbyggende:

«Jeg tror vi hadde fått mye igjen for å snakke politikk i et mer krigsforebyggende perspektiv – når vi diskuterer klima, snakker vi forsvinnende lite om menneskene som flykter på grunn av klimaendringer. Selv om vi når målene i Paris-avtalen, kan vi ende opp i en situasjon der sørlige deler av Spania ikke lenger produserer mat. Vi mister mye av menneskeverdet i et veldig teknokratisk klima- og bistandsperspektiv.

Jeg håper at vi kan ha en høyere himmel over det vi driver med – og at det vi driver med, har direkte innflytelse på fredsarbeid. Jeg mener at vi burde hatt en egen bistands- og menneskerettighetsminister,» sier Grande.

Er fredsarbeid viktigere i dag enn før?

«Viser at USA trekker seg tilbake og bare vil være USA. Verdenshandelen har tross alt brakt med seg en stor grad av velferd og fred. Drømmen om en verden der vi kan leve fredelig side om side, forsvinner mer og mer. Jeg så et intervju her om dagen med mange amerikanere som var for Trump, der 'liberale' ble fremstilt som den største trusselen man kunne tenke seg. Dette har vi sett før, og det pleier sjelden å ende bra. Denne innstillingen

er en ganske alvorlig trussel mot europeiske verdier. Kanskje er vi er inne i en tid der vi trenger mer fokus på det enkelte menneskes rett til ikke å bli utsatt for overgrep fra flertallet, som er grunn tanken i menneskerettighetene. Og at enhver har et internasjonalt ansvar for å jobbe for å bygge fred i verden,» avslutter Grande.

carima@nytid.no

© ILL. VIKTOR KHOURY NY TIDS TEGNER

Costa Rica, og forteller Ny Tid om prosessen frem mot etableringen av et fredsdepartement i hans hjemland Nepal: «Fra 2005 hadde vi en politisk krise. Maoistiske opprørere hadde fått kontroll over nesten 70 prosent av landet, og kongen innskrenket demokratiet for å konsolidere sin makt,» sier Thapa. Etter at kongen hadde erklært unntakstilstand i landet og formet sin egen regjering, gikk maoistene sammen med de andre politiske partiene for å få gjeninnført demokrati i en prosess som har blitt kjent som «april-revolusjonen». Nepals freds- og gjenoppbyggingsdepartement ble

Vi var i kontakt med både regjeringen og maoistene, og begge sider likte ideen. Den dag i dag er det et av de mest prominente departementene i Nepal,» forteller Thapa, som grunnla den nepalske alliansen for fredsinitiativ og var en av pådriverne bak etableringen av fredsdepartementet. «Ettersom vi hadde en pågående borgerkrig, var det lett å selge ideen til politikerne. Alt folk ville, var å leve i fred,» sier han. Departementet har blant annet jobbet med demobilisering, avvæpning og reintegrering av maoistgeriljaen, gjenoppbygging, opprettelse av sannhetskommisjoner, dialog mellom ulike etniske, religiøse og politiske bevegelser. Dessuten avholdelse av valg og jobbtrening for kvinner berørt av konflikten for å styrke deres økonomiske uavhengighet. Det er også opprettet et fredsfond for å gi støtte til fredsbyggende initiativer.

«Når statsmakten bevisst brukes for å fremme fred, blir det mer sannsynlig at fred oppnås.»

i retning av å forebygge kriminalitet. Justis- og fredsdepartementet, som ble etablert i 2009, jobber blant annet med konfliktløsning og forebygging av vold. Landet har også fred på pensum i skoleverket. «Det er to forskjellige virkeligheter, og departementene i Nepal og Costa Rica håndterer forskjellige utfordringer. Det finnes noen likheter, men de to departementene har i stor grad sine egne, skreddersydde mandater,» forklarer Thapa.

Her hjemme er det Utenriksdepartementet som har ansvaret for arbeid med fred og forsoning. Norge har lenge hatt en aktiv rol-

etablering av fredsinstitusjoner. «Det sier seg selv at når statsmakten bevisst brukes for å fremme fred, blir det mer sannsynlig at fred oppnås. Det vi fokuserer på, vokser seg alltid større. Gjennom historien har menneskeheten brilt når det gjelder å perfektionere metoder for krig, mens man knapt har lagt noen innsats i hvordan man bygger fred. Det skulle bare mangle at vi begynner å bruke like mye tid og penger til å bygge fred som vi gjør til å føre krig,» sier Bruer.

Forskjellen i ressursfordeling er også synlig i fredsnajonen Norge. Mens UD's seksjon for fred og forsoning bruker rundt halvannen milliard i året på sitt arbeid, bruker Norge over 44 milliarder på Forsvaret.

«Det skulle bare mangle at vi begynner å bruke like mye tid og penger til å bygge fred som vi gjør til å føre krig.»

Vil ta flere generasjoner. For PeaceNow.com vil ikke etablering av fredsdepartementer alene være nok. De ønsker også å skape en økonomi som underbygger fred, og å få inn konfliktløsning og fredsbygging som en naturlig del av grunnutdanningen for elevene i hele verden. Først da vil det være mulig å oppnå en global fredskultur. En FN-erklæring fra 1999 beskriver fredskultur som et sett verdier, holdninger, tradisjoner, vaner og måter å leve på som baserer seg på respekt for alt levende, og fremming av forståelse, toleranse og solidaritet mellom alle sivilisasjoner, folk og kulturer. Bruer understreker også at det er lang vei frem til en ver-

den der fredsbygging prioriteres like tungt som krigføring. «Vi er utålmodige når det gjelder fred, men samtidig vet vi at dette må være en bevegelse for flere generasjoner. Det vil kreve en konstant innsats.»

tori@toriaarseth.no

MARKUS THAPA

etablert i 2007 etter signeringen av en fredsavtale mellom regjeringen og maoistpartiet. Det nye departementet fikk blant annet i oppgave å implementere fredsavtalen.

«Vi hadde et forsvarsdepartement og et justisdepartement som aldri snakket om fred, til tross for borgerkrigen. Fredsforhandlingene ga oss en gyllen mulighet til å lobbyere for opprettelsen av et fredsdepartement.

Tilpasser utfordringene. Selv om de historiske omstendighetene rundt etableringen av Nepals fredsdepartement var spesielle, mener Thapa at dette kan være aktuelt flere steder. «De fleste land som kommer seg etter en konflikt, har mange av de samme utfordringene. Det nepalske freds- og gjenoppbyggingsdepartementet er en av de mest siterte referansene i den nylige fredsprosessen mellom FARC og regjeringen i Colombia,» sier Thapa (se egen sak side 19).

I Costa Rica har tanken om et fredsdepartement blitt styrt mer

SCOTT BRUER

le internasjonalt, blant annet i fredsprosessen i Colombia. Ifølge Bruer er et fredsdepartement en gammel idé, men hittil har det aldri vært bred politisk vilje til å etablere det i praksis. «Dette var en vanlig politisk idé på den tiden den amerikanske grunnloven ble skrevet. En av grunnlovsfedrene, Benjamin Rush, argumenterte for et fredsdepartement som en balanse til krigsdepartementet,» sier Bruer. I dag promoterer ideen av en global allianse for fredsdepartementer og -infrastruktur, GAMIP, som samarbeider med PeaceNow.com om kampanjen for

Nordisk fredsarbeid

Professor Stein Tønnesson ved freds forskningsinstituttet PRIO mener man bør gå sammen med andre

nordiske land for å styrke arbeidet med konfliktforebygging:

«Jeg ser et åpenbart behov for en sterk organisasjon et sted i Norden som kan stille betydelige ressurser til disposisjon for å arbeide med konfliktforebygging, konfliktløsning og fredsbygging i samarbeid med frivillige organisasjoner, og med flere ulike FN-organisjoner samt med 'villige fredskoalisjoner,» sier professoren.

«Mange arbeider med dette, men det ville vært bra om de nordiske landene kunne samarbeide om å opprette en høyt profilert og sterk organisasjon for å drive dette saksfeltet.»

FREDSNASJONEN NORGE TRENGER ET FREDSDEPARTEMENT!

Artikkel i Norges Fredslag sitt blad *Fredsviljen* i okt. 2016

skrevet av Elisabeth Kristiansen (Feministisk Initiativ) og Trine Eklund (Bestemødre for Fred); stod også i Klassekampen samme høst. Artikkelen drøfter arbeidsoppgavene og dagsorden til et Fredsdepartement.

Især vektlegges 3 faktorer:

- Sivile Fredsstyrker – Peace Brigade International(PBI) – som en parallell til militære styrker både hva angår verneplikten og generell opplæring og bruk. PBI gjør en kjempeinnsats i flere land i Latin-america, i Afrika, Indonesia og Nepal med opplæring i ikkevoldsmetoder og strategier. Dette mener vi også kan gjelde som en parallell til militær opplæring og samfunnstjeneste innen verneplikten her i Norge. Samme vilkår for alle tre kategorier mht. status, tid, lønn og fremtidsutsikter for studier, jobb etc. De tre sidestilles og er likeverdige som verneplikt-tjeneste. PBI Peace Bureau International opprettes som egen tjeneste under et Fredsdepartement
- Ikkevold som metode – almen opplæring i ikkevold-strategier og ikkevold-motstand.
- Militær sektor som forurensar. Antageligvis den største forurensar vi har – uten å stilles til ansvar i noe regnskap, heller ikke i Parisavtalen³. Eksemplene på militær forurensing er mangfoldig – fra naturødeleggelsene ved all daglig militær trening og store NATO-øvelser, til atomavfall, utarmet uran, krigsødeleggelser ved bombing, oljebrønner som brenner osv. osv. Miljøødeleggelsene fra militær sektor verden over, er i ferd med å ødelegge kloden.

En undersøkelse fra «Folk&Forsvar» aug. 2016, viser at 89 % av norske menn ønsker militært forsvar av Norge – 84 % av kvinnene. Mange fredsaktivister er ikke pasifister, men vi trenger både debatt og synliggjøring av alternativer til dagens opprustning og militære forsvarsfokus. Vi trenger et FREDSDEPARTEMENT som en parallell til Forsvarsdepartementet – basert på ikkevolds-prinsipper. Verdens befolkning higer etter fred og forsoning for å kunne bygge opp sine egne samfunn med egen kultur og tradisjoner. Det er uansvarlig å la verdens maktmennesker fortsette å ødelegge den kloden vi alle er avhengige av, med våpen.

Norge bruker mest av alle Europeiske land på militær opprustning – i år øker vårt forsvarsbudsjett med 9 % - bla. for å betale for 52 F-35 bombe- og kampfly. Vi produserer og selger våpen til Israel, Saudi Arabia og andre krigsnasjoner via søsterbedrifter i USA. Vi har bombet Libya og Afghanistan og har soldater i Jordan som kan ende opp i Syria. Er dette forenlig med «Fredsnasjonen Norge» - selv om vi forhandler fred i Columbia og på Kypros ? Og – er 330 amerikanske soldater forenlig med norsk fredspolitik - er ikke amerikanske soldater på norsk jord en provokasjon mot Russland – og brudd på norsk sikkerhetspolitikk ?

Vi trenger et FREDSDEPARTEMENT som motvekt til all krigsretorikken som media og politikere fører oss med. Metoder som viser andre kommunikasjons- og motstandsformer, og som kan bygge fred gjennom en fredskultur, fremfor å bruke enorme ressurser på militære strategier. Vi trenger begge deler, men mer til bygging av freden og mindre til å ødelegge kloden.

IKKEVOLD som metode er meget effektivt og forskning viser at konflikter basert på ikkevoldstrategier er mer bærekraftige og varer lenger. M. Gandhi, Nelson Mandela, Martin Luther King m.fl. er eksempler på hva de fikk til gjennom sin ikkevold-motstand i meget omfattende og kompliserte konflikter. Ikkevold må læres – som alt annet – både ikkevold-kommunikasjon, motstand og adferd. Tenk hva norsk «sivil ulydighetsmotstand» oppnådde i krigsårene 1940 – 45 !

³ <https://www.fn.no/Om-FN/Avtaler/Miljoe-og-klima/Parisavtalen>

- *Non violent peace forces* (Ikkevoldelige fredsstyrker) brukes i mange land, især i USA, Canada og flere Europeiske land, men i Norge har vi ikke etablert denne type fredsstyrker.
- *Verneplikten* – vi har fått pålagt almen verneplikt for all ungdom, men kun innen militær sektor. Verneplikten er lovbestemt for all ungdom. Flott. Men la ungdommen få valgmulighet mellom militærtjeneste – fredstjeneste eller samfunnstjeneste. All ungdom vil ha godt av 4 – 6 - 8 eller 10 måneders verneplikt, men hvor de kan velge hvilken tjeneste de ønsker å gå inn i. Selvsagt skal vernepliktstjenesten ha samme status, lønn og forhold for alle kategorier .
- *Fredsdepartement* ble lansert som idé under Arendalsuka i august 2016 og fikk stor oppmerksomhet og positiv mottagelse hos ungdom og hos kvinner. AUF var en av ungdomsgruppene som omfavnet idéen. Departementer kommer og går. Da miljødepartementet ble opprettet haglet kritikken. Bistandsdepartementet er nedlagt, mens Flyktningedepartementet ble opprettet av nåværende regjering - Begge kan på sikt ligge under et Fredsdepartement.
- *Folkeforsvar* – Alle regjeringer etter krigen har holdt fast ved at Norge skal ha et folkeforsvar – frem til de siste regjeringene som reduserer Heimevernet og restene av folkeforsvaret. Norges geografi trenger Folkeforsvaret – Det kan gjenopprettes via et Fredsdepartement gjennom ikkevoldsforsvar – at befolkningen lærer seg ikkevolds-kommunikasjon, -motstand og -strategier. Meget effektivt og ikke dyrt. Andre beredskapskategorier som Sivilforsvaret og Sivil kystvakt kan meget godt plasseres under en Fredskulturminister.
- *Fredsmeklere* – Behovet for vel utdannede og kvalifiserte fredsmeklere, er en egen profesjon og skal ikke overtas av politikere som nå. Johan Galtung, som ikke er profet i eget land, er kanskje verdens mest brukte fredsmekler – selv i en alder av 85 år.
- *Miljø- og klimatrusselen* vil etter hvert kunne sette en stopper for krigsindustrien i og med at det er ingen sektor som forurenser så mye som militær sektor. Militærets behov for trening i skog og mark, og bruk av drivstoff med dertil CO2 utslipp, samt krigers ødeleggelser ved bruk av ABC våpen, bombing av byer, oljebrønner, jordbruksarealer osv. har et forurensingspotensiale som ingen annen sektor, oljeindustrien inkludert. Det militære kompleks er IKKE med i noe regnskap, ikke engang i Parisavtalen 2015, og nevnes aldri av noen.
- *Dagens trussel* er ikke religioner eller nasjoner, men miljø-/klimatrusselen sammen med flyktningekatastrofene som våre kriger forårsaker. Mao. menneskeskapte – som ikke kan løses med våpen! Ingen av våre menneskeskapte trusler verden står overfor i dag kan løses med våpen. Hvorfor fortsetter vi da med å ruste opp, selge våpen og fokusere så ensidig på militære løsninger som eneste forsvarsmodeller? Dessuten, det militære kompleks stjeler penger og ressurser vi skulle bruke til å bygge samfunn og avskaffe fattigdom og flyktninger. Bare 10% av verdens militærutgifter kan løse FNs Bærekraftmål, som MÅ nåes, skal de mange truslene og problemene dagens verden står overfor kunne løses.

Vil dagens politikere og verdens maktmennesker kunne endre kurs, slik at barnebarna våre får en verden de fortsatt kan leve i ?

OPPLYSNINGSARBEID / SOM FREDSMINISTER VIL JEG...

En viktig del av arbeidet med etablering av et Fredsdepartement er en bred folkelig forankring.

SOM FREDSMINISTER

VIL JEG: ...

IKFF-Bergen, 1.mai 2017

SOM FREDSMINISTER
VIL JEG: ...
IKFF-Bergen, 1.mai 2017

OPPLYSNINGSARBEID FOR FRED / INNSPILL TIL FREDSDEPARTEMENT –

Innsamling av innspill fra publikum, ved offentlige arrangementer

VI TRENGER ET FREDSDEPARTEMENT!

Målet er å forankre fredsarbeide der det hører hjemme – sentralt, hvor politiske avgjørelser blir tatt.

Grunnlag: Fredsdepartementet skal arbeide ut fra et nytt og bærekraftig sikkerhetsbegrep, som ikke handler primært om nasjonalstater, men som ser mennesker, utvikling og vårt felles miljø i sammenheng.

Arbeidsoppgaver:

- **Fredsutdanning:** Metoder for ikkevoldelig konfliktløsning i skole og på universiteter.
- **Omdisponering** av ressurser fra militarisme til fred, miljø og utvikling.
- **Rådgivning** til politiske beslutningstakere.
- **Nedrustning:** styrke FNs internasjonale arbeid for en fredskultur
- **Utredning** av ikkevoldelige metoder for konflikthåndtering, på alle nivåer, også i krig.
- **Forebygging** av krig.
- **Fremme overgangen** fra en krigsbasert økonomi til en fredsbasert økonomi.

I Norge ble verdens første miljøverndepartement opprettet i 1972. Dette har styrket arbeidet for å ivareta miljøinteresser, som ofte er truet av andre samfunnsinteresser. Fredsdepartement finnes nå i flere land, blant annet Costa Rica og Nepal. I USA jobber nettverket The Peace Alliance for å opprette et fredsdepartement. Det finnes også en global bevegelse for fredsdepartement, Global Alliance for Ministries and Infrastructures for Peace.

In the world today,
we have departments of war,
departments of defense.
How about a department of peace?

Gode nettsider om fred: www.ikff.no, www.transcend.org, www.transnational.org

VI TRENGER ET FREDSDEPARTEMENT! WILPF-Norway, Internasjonal kvinneliga for fred og frihet

Her under kan du gi oss innspill til hvilke oppgaver et fredsdepartement bør ha:

POP-UP FREDSDEPARTEMENT – Globaliseringskonferanse 2016, Oslo 27-30.okt.2016 Åse Møller Hansen, Susanne Urban, Tove Ravnaas

OPPLYSNINGSARBEID FOR FRED / POP-UP FREDSDEPARTEMENT

- under Arendalsuka 2017
- under Globaliseringskonferansen 2016 (Norges Sosiale Forum I Oslo)
- under FN-dagen 2015 og 2017 på Torgalmenningen i Bergen

POP-OPP Fredsdepartement under Internasjonal Uke, Bergen oktober 2016

APPELL

- til 1.Maialliansen, Bergen 01.05.2018 v/ Susanne Urban; allsang: "Det er på tide å si stopp – og få et Fredsdepartement!"
- under Internasjonal uke på Torgalmenningen i Bergen v/ IKFF/ Grete Belinda Solberg Barton 31.okt.2015

PAROLER

- i 1.mai toget 2018, Bergen
- i 1.mai toget 2017, Bergen

GI FRED ET BUDSJETT

Norge har forpliktet seg overfor NATO til å øke forsvarsbudsjettet til 2 prosent av vårt brutto nasjonalprodukt (BNP) innen 2024.

Vil vi virkelig bruke ca 15 milliarder mer på militæret, enn dagens 48.000.000.000,- pr. år?

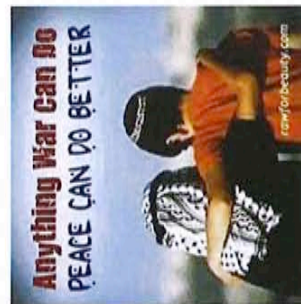
La oss heller bruke disse tilleggsmilliardene til å bygge bærekraftig sikkerhet. La oss stemme fram partier med fred på programmet under stortingsvalget 2017.

Hva er de reelle truslene mot vår sikkerhet / hva gjør oss trygge?

Klima- og miljøkrisen, atomtrusselen, eller gapet mellom de som har og de som ikke har, kan ikke løses med militærmakt. Befolkningen i alle land ønsker fred. Krig er det kun våpenprodusentene som tjener på. Vi må stanse den ensidige dyrkingen av militæret som politisk maktmiddel.

ALTERNATIVE STRATEGIER FOR FRED OG SIKKERHET

- Forebygging av krig
- Forsoning, bøte på ydmykelse
- Fredsutdanning
- Ikkevoldelig konfliktløsning
- Demilitarisering, nedrustning, styrking av FN
- Fredsjournalistikk
- Overgang fra en krigsbasert økonomi til en fredsbasert økonomi
- Et Fredsdepartement som fremmer fredskultur

FLYTT PENGENE!

- FRA VÅPENKAPPLØP OG KRIG
TIL FRED, UTVIKLING OG MILJØ

#MoveTheMoney

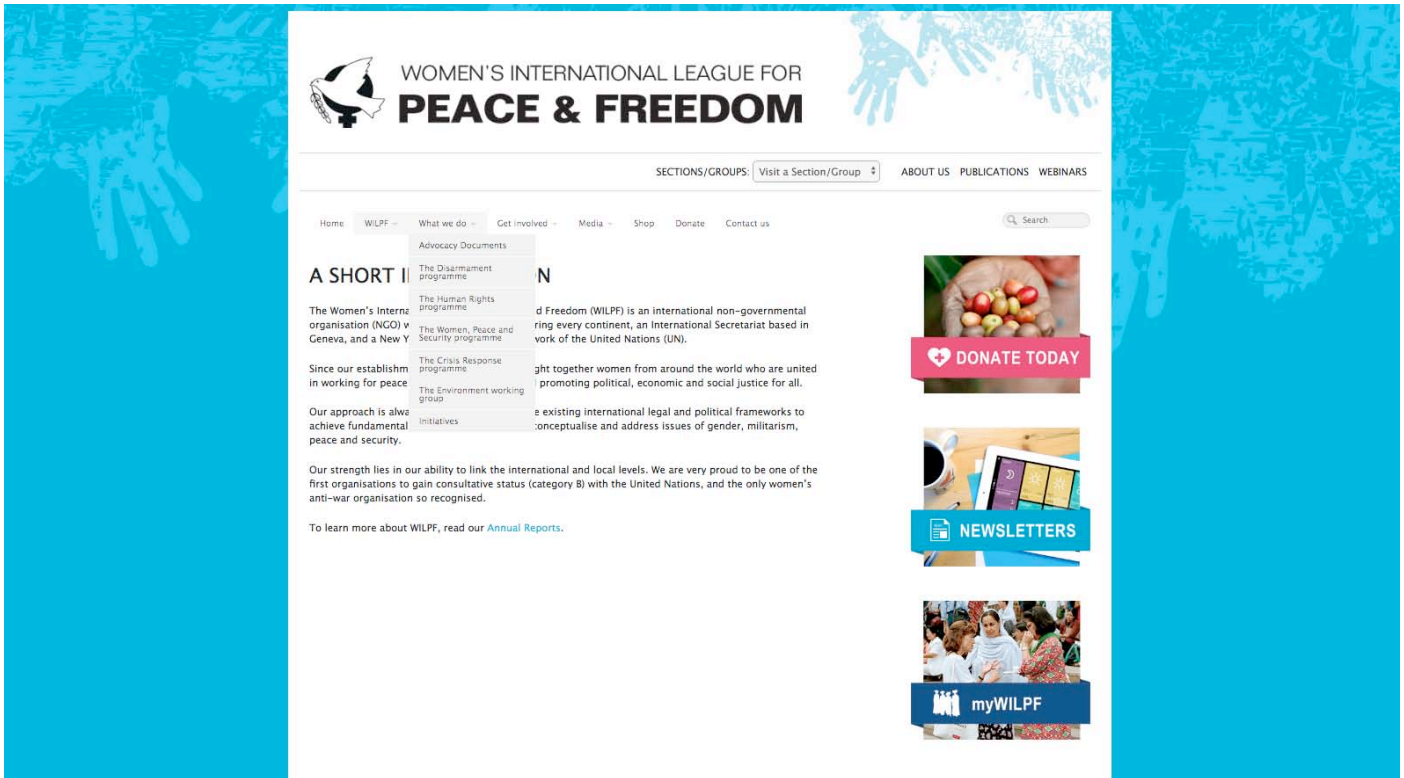
Det er et paradoks at militærsektoren, som skal ivareta menneskelig sikkerhet, bidrar til å ødelegge livsgrunnlaget for kommende generasjoner.

Hva kan DU gjøre? Bli støttelem eller aktiv i en fredsgruppe.

Internasjonal kvinneliga for fred og frihet WILPF-Norway ikff.no med Bestemødre for fred, I , Stiftelsen Natur og Kultur

Flytt pengene - fra krig til fred / IKFF.no 19.04.17

Flytt pengene - fra krig til fred / IKFF.no 19.04.17

INTERNASJONAL KVINNELIGA FOR FRED OG FRIHET

Sentrale arbeidsområder

KORT OVERSIKT OVER EN DEL SENTRALE OMRÅDER FOR IKFFs/WILPFs ARBEID

Women's International League for Peace and Freedom, WILPFs hovedkontor i Geneve

Medlemsbasert organisasjon, verdens eldste fredsorganisasjon for kvinner, grunnlagt i 1915, med aktive seksjoner/avdelinger i 33 land. IKFF Norge er en av medlemsorganisasjonene. ,

Høyeste vedtaksorgan er Kongressen, som møtes hvert tredje år (TIC). Arbeidsutvalget (ExCom) og det internasjonale styret (IB) setter ut i livet politikk og program som er vedtatt i Kongressen. WILPFs sekretariat i Geneve (og New York) ledes av generalsekretæren, og er tett knyttet til ExCom og IB

Arbeidsområder

Menneskerettigheter: Med det WILPF kaller sin *integreerte tilnærming*, søker de å vise sammenhengen mellom fred og sikkerhet og menneskeretter. Bare ved å fullt ut å gjennomføre menneskerettene kan vi løse de egentlige årsakene til konflikt. Derfor kan det ene ikke tenkes uten det andre. Bevisstheten om en slik nødvendig sammenheng har vært utviklet seg i de siste årene, og et økende antall FN-resolusjoner legger vekt på en slik integrert tilnærming.

Nedrustning. Helt fra stiftelsen i 1915 har dette vært et av WILPFs mest sentrale mål. Organisasjonens internasjonale nedrustningspolitikk er nå koordinert gjennom programmet *Å få fram kritisk vilje* (Reaching Critical Will). WILPF vektlegger likestillingsarbeid og sosial rettferdighet som en del av sin tilnærming

Kvinner, fred og sikkerhet. Krig og konflikt angår både menns og kvinners menneskerettigheter, men WILPF erkjenner at det er et særlig kjønn aspekt ved vold som har en disproporsjonal og egen effekt på kvinner og kvinners liv. Likevel har kvinner og analyse av kjønnsdimensjonen i høy grad vært ekskludert fra fredsprosesser og -vedtak.

Mobilisering i konflikt: Programmets overordnede mål er å styrke kvinners kapasitet og tilgang til å engasjere seg på en effektiv måte i overgangs- og fredsprosesser. De mest omfattende prosjektene er utviklet i Midtøsten og i Nord-Afrika. Ved å besøke nettsiden for programmet (The Crisis Response Programme) finner du lenker til de ulike nasjonale og regionale prosjektene)

www.wilpf.org

www.ikff.no

Internasjonal kvinneliga for fred og frihet, IKFF fokuserer på en omprioritering av ressurser fra militarisme til fred, utvikling og miljø.

